Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

[Гар]гагдажа эхилэнэй 1921 оной [дека]брин 21-һээ гарана | № 230 (14250) | 1973 оной сентябрин 29, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ТАСС-ай мэдээсэл

«СОЮЗ—12» НИИДХҮҮЛЭГДЭЭ

[Г]азар шадархи замбуулинай дайдые шэнжэл[хэ] программатай зохилдуулан, 1973 оной сентяб[ри]н 27-до Москвагай сагаар 15 час 18 минутын [соо] «Союз-12» гэжэ замбуулинай онгосо Совет[скэ] Союзһаа дэгдээгдээ.

[Г]азарые тойрон ниидэдэг хэмэл ододой замда [гар]гадаһан замбуулинай онгосые тэрэнэй коман[дир] подполковник Лазарев Василий Григорьевич, [бортинженер] Макаров Олег Григорьевич гэгшэдһээ [бүр]дэһэн экипаж жолоодоно.

[За]мбуулин соогуур ниидэлгэ хоёр сүүдхын тур[шада] үргэлжэлхэ программатай. Энэ үе соо иимэ юумэн хэгдэхэ:

— онгосо дээрэхи оньһон нарин түхеэрэлгэнүүд олон талаараа шалгагдаха ба туршагдаха;

— ниидэлгын элдэб оршон байдалда гараар, автомадай туһаламжаар залан жолоодолго улам нарижуулагдаха;

— арадай ажахын зорилгонуудые шиидхэхын тула шухала мэдээнүүдые абаха зорилгоор дэлхэйн нюруу дээрэхи зарим участогуудай дүрэ зурагууд буулгагдаха.

«Союз-12» онгосын туршахы ниидэлгэнь замбуулин соогуур жолоодогшотойгоор дүүлихэ онгосонуудые улам нарижуулха хүдэлмэриин шатануудай нэгэн болоно.

«Союз-12» гэжэ замбуулинай онгосын экипажтай радио ба телевизионно холбоон тогтууритайгаар бэелүүлэгдэнэ.

Космонавтнар нүхэд Лазарев болон Макаровай бэенүүд һайн ябана, онгосо дээрэхи түхеэрэлгэнүүд һаадгүй хүдэлнэ.

Космонавтнар нүхэд Лазарев болон Макаров ниидэлгын программаар хараалагдаһан хүдэлмэри бүтээжэ захалаа.

«СОЮЗ—12» ГЭЖЭ ОНГОСО НИИДЭЖЭ ҮРГЭЛЖЭЛЬӨӨР

[Н]ИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ЖОЛООДОХО ЦЕНТР. [Сент]ябрин 27. (ТАСС). «Союз-12» гэжэ замбуу[линай] онгосо сентябрин 27-до Москвагай сагаар [... ча]сай үеэр Газарые дүрбэ дахин тойроо.

[Он]госын командир нүхэр Лазарев радио-хол[боони] ээлжээтэ сеансын үедэ иигэжэ мэдээсэбэ: [космо]навтнууд хөөрэн дабшалгын оршон байдал[да дас]адаад, программаар хараалагдаһан хүдэл[мэри] хэжэ байна.

[Ко]мандирай элидхэһэнэй, телеметрическэ мэдээнүүдэй ёһоор, онгосо дээрэхи бүхы түхеэрэлгэнүүд һаадгүй хүдэлнэ. Замбуулинай онгосын таһалганууд доторхи дараса ба температура хараалагдаһан хэм хэмжээндэ байна.

Дабшалгые хэмжэн тодорхойлһон мэдээнүүдэй ёһоор, «Союз-12» гэжэ замбуулинай онгосын замай параметрнүүд иимэ байна:

— Газарһаа холодолгын саада захань (апогей) — 249 километр;

— Газарһаа холодолгын наада захань (перигей) — 194 километр;

— Газарые 88,6 минута соо тойроно;

— замайнь һөөлжэлгэ — 51,6 градус болоно.

«Союз-12» гэжэ замбуулинай онгосо сентябрин 27-ной 23 часһаа сентябрин 28-най 8 час хүрэтэр Советскэ Союзай газар дайда дээрэһээ радиогоор харагдахагүй зонодо ниидэжэ үргэлжэлхэ. Космонавтнар нүхэд Лазарев, Макаров энэ үе соо амарха юм.

Подполковник ЛАЗАРЕВ Василий Григорьевич

[Ва]силий Григорьевич Лазарев 1928 [оной] Алтайн хизаарай Кытмановска [аймаг]ой Порошино гэжэ тосхондо тү[рөө].

[В.] Г. Лазарев Саратовска медицин[скэ] институдай дэргэдэхи сэрэгэй-меди[цинскэ] факультет 1952 ондо дүүргээд, [сэрэгэй эм]шэр хүдэлһэн байна. Удаа тэрэнь [летчигүү]дые бэлдэдэг Чугуевска сэрэ[гэй] авиационно училищида ороод, тэрэ[ниие] 1954 ондо дүүргэһэн юм. 1954 он[һоо] 1966 он хүрэтэр летчик-инструкто[р], летчик-туршагшаар, удаа тэрэнь [...] летчигоор-туршагшаар-вра[чаар] хүдэлмэрилөө.

Космонавтнуудай отрядта 1966 ондо оруулагдаһан байгаа.

В. Г. Лазарев «Союз-9» онгосые ниидхүүлхэ бэлэдхэлэй хэгдэхэ үедэ экипажай командирай туһалагшань байһан.

Лазарев — 1956 онһоо Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүн.

Космонавтын һамган Луиза Ивановна космонавтнуудые бэлдэдэг центртэ хүдэлнэ.

Лазаревтанай хүбүүн Александр — ниидэлгын училищиин курсант.

Космонавтын түрэлхид Свердловск хотодо ажаһууна.

МАКАРОВ Олег Григорьевич

Олег Григорьевич Макаров 1933 ондо Калининска областиин Удомельскэ районой Удомля тосхондо түрөө.

Олег Григорьевич 1951 ондо дунда һургуули, 1957 ондо Бауманай нэрэмжэтэ Московско дээдэ техническэ училищи дүүргэһэн байна. 1957 онһоо конструкторска бюродо хүдэлмэрилхэдөө, үүсхэлтэй, бэрхэ инженер байһанаа харуулаа, замбуулинай онгосонуудые бүтээхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаа.

Олег Григорьевич 1966 ондо космонавтнуудай отрядта оруулагдаһан юм.

Макаров — 1961 онһоо Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүн.

Космонавтын һамган Валентина Ивановна конструкторска бюродо хүдэлнэ.

Макаровтанай хүбүүн Леонид 1961 ондо түрэһэн.

Космонавтын түрэлхид Ленинградска областиин Ивановское тосхондо ажаһууна.

ХЯАГТА ХОТОДО

[Мо]нголой Арадай Респуб[ликын] эгээн дээдэ хайра [шагна]лда — Сүхэ-Баатарай [орд]ондо Хяагта хотын хүр[тэһэн] тухай МНР-эй Арадай [Ехэ] Хуралай Президиумэй [...] манай газетэдэ толи[лһон]ь, олон тоото уншаг[шадые] баясуулһан байха. [... на]ар инмэһээ сентябрин [...] үглөөгүүр Хяагтын [ээрэлгэ]-нэхэлгын фабрикада [...]тэй байгдаа. Оёдол[шод] эрэгшэд сагһаа урид [...]даа ерэнхэй, хүдэлхэ[...]да нарилан бэлдээд, [...]уудаа хүдэлгэжэ оро[...]даа. Үшөө үдэшэлэн [...]тэ монгол айлшадаа [...]нэ, дабһа барижа уг[та]һанаа һанажа, бүришье [...]айгаар хүдэлнэ.

[Үг]лөөнэй 9 часта хүдэл[мэри]шэн тосхоной Сүхэ-Баа[тарай] нэрэмжэтэ гудамжаар [...] машинанууд һубарил[... г]аража, фабрикын про[...]до жэрылдэн зогсо[...]даһээ бүри дүтэхэнэ [...] Ленин Сүхэ-Баатар [...] зэргэлжэ байһые ха[...]ан томо зураг табяа. [...] Хяагта хотые Монголой [Арадай] Республикын эгээн [дээдэ] хайра шагналаар — [Сүхэ-]Баатарай орденоор [шагна]нтайнь дашарамдуу[лан ...]тус тосхоной гол гудам[жа] Монголой арадай хубис[халай] вождиин нэрэ абаа.

[Фа]брикын хүдэлмэришэд [...] монгол айлшадаа [...]нэ, дабһатайгаар угта[...]ёдолшод болон ээрэг[шэдтэй] уулзахыень, ажал [хүдэл]мэритэйнь танилсахые [...] Тиин айлшадта баг[шэ]сэсэгүүдые барюулба.

[Ерэһэ]тэ айлшадай дунда [МНР]П-гэй ЦК-гай Политбю[рогой] гэшүүн, МНР-эй Ара[дай] Ехэ Хуралай Президиу[мэй] Түрүүлэгшын нэгэдэхи [орлог]шо С. Лувсан, МНР-эй [гадаа]дын министрэй нэгэ[дэхи] орлогшо, МНР-эй Гене[ральна] штабай начальник, [генер]ал-лейтенант Ж. Ендон, [МНР-]эй Гадаадын хэрэгүү[дэй] министерствын таһагые [даагша] Д. Хашбат, МНРП-[ын] Сэлэнгын аймагай на[мын] хорооной дарга Н. Хас[...], Эрхүү хотодо байдаг [МНР-]эй консул С. Цеден[...], МНРП-гэй Дархан хо[тын] намын хорооной дарга [...]рэнбосүрэн болон бусад [хүнүү]гшэд байлсаа. МНР-[эй] делегацие Буряадай [АС]СР-эй Верховно Соведэй [Пре]зидиумэй Түрүүлэгшэ [Б.] С. Семенов, КПСС-эй [Хяагтын] райкомой нэгэдэхи секретарь Н. Ф. Елизов, Хяагтын ажалшадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ С. П. Климов, Хяагтын ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Г. Г. Цыбиков гэгшэд үдэшэлсэжэ ябаа.

Фабрикын паруул ужам цехүүд соогуур хүндэтэ айлшад ябажа, ажалша бэрхэ оёдолшод болон ээрэгшэдтэй хөөрэлдэһэн, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаһан байна. Фабрикын директор И. П. Виноградов, парткомой секретарь З. В. Полонова гэгшэд хүдэлмэришэн коллективэй амжалта туйлалта тухай хуряангытаар хөөрөөд, саашанхи хараа зорилгонуудаа элирүүлһэн.

Халхын-гол дээрэ болоһон байлдаанда совет, монгол сэрэгшэд баатаршалга гаргаһан түүхэтэй. Баатар сэрэгшэдэй гэрэлтэ һайхан дурасхаалда зорюулжа бодхоогдоһон хүшөө-памятнигта монгол айлшад ерэжэ, баглаа сэсэг табяа.

«Совет-монгол хани барисаан мандаха болтогой!» гэһэн уряа лозунгнууд гудамжа бүхэндэ хадаатай.

Ногоон үнгэтэй дэнхэгэр томо модон гэртэ хүн зон олоор ородог заншалтай. Энэ гэрэй талалгануудта табигдаһан экспонадуудтай танилсажа, МНРП-гэй түүхын хүгжэлтэ одоол эндэһээ эхитэй гэжэ ойлгодог юм. 1921 оной мартын 1—2-то МНРП-гэй ЦК-гай I съезд болоюжо, политическэ программаа баталжа абаһан байна. Хүндэтэ монгол айлшад энэ гэртэ орожо, экспонадуудыень ехэтэ һонирхон хараа. Гадна 1921—23 онуудта Монголой Арадай хубисхалай вождь Сүхэ-Баатарай нюусаар байһан гэртэ орожо хараа. Оорчевой нэрэмжэтэ хизаар ороноо шэнжэлэлгын музейн директор Р. Ф. Тугутов Сүхэ-Баатарай Хяагтада байха үедөө хайшан гэжэ нюуса даллаар хүдэлһые, революционно ажал хүдэлмэри ябуулһые хөөрэжэ үгөө. Һүүлээрнь монгол айлшад хизаар ороноо шэнжэлэлгын музейдэ ошожо, мүнөө олохонь шухаг экспонадуудтай танилсажа, ехэтэ һонирхоһон байна. Монголой Арадай Республикын ажабайдалые харуулһан тусгаар таһалгада орожо, музейн хүдэлмэрилэгшэдтэй хөөрэлдөө.

Үдэрэй 12 час. Хяагтын соёлой байшанда хүн зон олоор сугларба. Ендэр дээрэ баглаа сэсэгүүд жэрытэр табигданхай. Сценын ара талада В. И. Ленинэй портрет-барельеф, Сүхэ-Баатарай орден яларан харагдана. Хажуудань СССР-эй ба МНР-эй гүрэнэй тугууд табяатай. «Совет-монгол хани барисаан мандаха болтогой!», «Социалис интернационализмын тугые дээрэ үргэе!» гэһэн уряа лозунгнуудые уншанабди.

Монгол арад түмэнэй революционно хүдэлөөнэй түүхэдэ МНРП болон Монголон гүрэниие байгуулагша Д. Сүхэ-Баатар түрүүтэй Монголой революционернүүдэй ажал ябуулгаяа эрхилхэ, дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ, МНР СССР хоёрой хоорондохи аха дүүгэй хани барисаанай, харилсаа холбооной бии болоюжо, хүгжэхэ хэрэгтэ Хяагта городой гайхамшаг ехэ үүргэ дүүргэһэнэйнь түлөө энэ хотые Сүхэ-Баатарай орденоор шагнаа гээшэ. Энээндэ зорюулһан баяр ёһололой суглаае КПСС-эй Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретарь Н. Ф. Елизов нээбэ. СССР-эй, МНР-эй гүрэнэй гимнүүд һүр жабхалантайгаар зэдэлнэ. Һүүлээрнь Хяагтын ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Г. Г. Цыбиков үгэ абажа, Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое хүндэтэ президиумдэ һунгахые дурадхаба.

Зал соо КПСС-эй Хяагтын райкомой болон ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдкомой, Хяагтын ажалшадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдкомой тугууд оруулагдана.

МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо С. Лувсан Монголой Арадай хубисхалай түүхэдэ, аха дүү совет монгол арадуудай хани барисаанай, холбоо харилсаанай улам бэхижэхэ хэрэгтэ Хяагта хотын онсо габьяатай байһые тэмдэглээд, Хяагта городой тугта Сүхэ-Баатарай ордениие зүүбэ. Иимэ ехэ хайра шагналда хүртэһэнөөрнь халуунаар амаршалаад, саашадаа бүри ехэ амжалта туйлахыень хүсэбэ. Тиин бүлэг монгол уран зураашадай зураһан зурагые бэлэг болгон барюулба. Энэ зурагынь Хяагта хотын алгиин дайсадһаа хайшан гэжэ сүлөөлэгдэһые харуулна.

КПСС-эй Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретарь Н. Ф. Елизов баяр баясхалан хүргөөд, Хяагта городой болон аймагай промышленностиин, ажахынуудай туйлаһан амжалтанууд тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгөө Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын оёдолшон Р. Р. Доржиева, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ А. Н. Соковиков, багша Е. С. Матвеева, хилын харуулшадай зүгһөө В. И. Терехов, комсомолец С. Бальчинов, Хяагтын ажалшадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ С. П. Климов гэгшэд амаршалгын үгэ хэлэжэ, иимэ ехэ хайра шагнал түрэл городтонь үгэһэнэйнь түлөө МНРП-гэй ЦК-да, МНР-эй Министрнүүдэй Соведтэ баяр хүргэбэ.

Суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев үгэ хэлэжэ, Хяагтын хүн зониие иимэ ехэ хайра шагналаарнь амаршалһан байна.

МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал, МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо С. Лувсан гэгшэд Хяагта хотын хүндэтэ гражданинуудаар һунгагдаа.

Хяагтын ажалшадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ С. П. Климов, нүхэр С. Лувсанда Хяагта хотын түлхюур нэрьемэ альга ташалгаан доро барюулаа.

КПСС-эй Хяагтын райкомой, Хяагтын ажалшадай депутадуудай аймагай болон городской Соведэй баяр ёһололой хамтын суглаанда Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. С. Семенов, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Б. Пивоваров хабаадаа.

Баярай суглаанда хабаадагшад МНРП-гэй ЦК-да, МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Президиумдэ болон МНР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ бэшэг ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абаа.

Суглаанай һүүлээр хүн зон хотын түб талмай дээрэ олоор сугларжа, түрэл хотынгоо иимэ ехэ хайра шагналда хүртэһэндэ зорюулагдажа бодхоогдоһон обелиск нээлтэдэ хабаадалсаа. Обелискын нюур талада Сүхэ-Баатарай орден, МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй указай текст гоёор зурагданхай, хүн зоной анхаралые абаһаар лэ татана.

М. ОСОДОЕВ.

Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Доодо-Тоёотын һүнэй фермын коллектив гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэбые дүүргэжэ, амжалта туйлаа.

Манай фотокорреспондент Сергей Балдуевай буулгаһан энэ зураг дээрэ тус фермын түрүү һаалишан Ольга Будаевна Токуренова.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указһаа

РСФСР-эй МАЛ АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ туйлаһан ехэ амжалтынь, 1972—1973 онуудай үбэлжэлгын үедэ мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха, бэлэдхэхэ талаар абаһан уялгануудаа дүүргэхэдээ, ажалай габьяа харуулһанайнь түлөө иимэ хүнүүдые шагнаха гэбэл:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭҺЭН МЕДАЛЯАР

Иванов Варфоломей Сергеевичые — Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон.

Иванова Екатерина Георгиевнае — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозой һаалишан.

Игумнова Надежда Иннокентьевнае — Хяагтын аймагай «Заря» колхозой һаалишан.

Истариков Гундын Аюшеевичые — Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой мал адуулагша.

Кавизина Надежда Евсеевнае — Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой тугалшан.

Канзафаров Акьдас Гильметдиновичые — Хориин аймагай Үдын совхозой мал адуулагша.

Карепанова Елена Алексеевнае — Баунтын аймагай «Заветы Ленина» колхозой тугалшан.

Колточихин Алексей Владимировичые — Яруунын аймагай Витимэй совхозой директор.

Конечных Клавдия Павловнае — Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой гахайшан.

Корытова Лидия Ивановнае — Кабанскын аймагай Байгалай совхозой һаалишан.

Кутякова Устинья Семеновнае — Түнхэнэй аймагай «Сиоиряк» колхозой һаалишан.

Лагерева Лукерья Васильевнае — Кабанскын аймагай «Шергинский» совхозой гахайшан.

Ламажапова Очирма Хубусгеевнае — Хурамхаанай аймагай Аргатын совхозой ахалагша хонишон.

Лаптева Галина Гавриловнае — Улаан-Үдын аймагай Калининай нэрэмжэтэ совхозой һаалишан.

Максимов Иннокентий Филипповичые — Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша.

Мандагаев Жамса Бальжировичые — Ахын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой бригадир.

Мартышина Тамара Федоровнае — Улаан-Үдын аймагай «Авангард» колхозой һаалишан.

Митрофанов Петр Савельевичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой хонишон.

Морохонов Галсан Цыреновичые — Яруунын аймагай Исэнгын совхозой мал адуулагша.

Новолодский Алексей Кузьмичые — Кабанскын аймагай «Шергинский» совхозой һаалишан.

Норбоев Даба-Дагба Норбоевичые — Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Носков Филипп Константиновичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» совхозой һүнэй фермые даагша.

Омпокова Дыжит Цыденовнае — Хурамхаанай аймагай Дэрээнэй совхозой һаалишан.

Паданов Гарма Гениновичые — Түнхэнэй аймагай Туранай совхозой мал адуулагша.

Пантелеев Абрам Сергеевичые — Бэшүүрэй аймагай «Рассвет» колхозой хонишон.

Патрушева Любовь Алексеевнае — Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец» колхозой гахайшан.

Петрова Александра Ивановнае — Хяагтын аймагай «Родина» колхозой гахайшан.

Пиртанова Очирма Шагжиевнае — Баргажанай аймагай Уланай колхозой һаалишан.

Пластинина Ефросинья Аникеевнае — Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой һаалишан.

Попов Василий Николаевичые — Баргажанай аймагай Баргажанай совхозой техник.

Путина Нина Семеновнае — Улаан-Үдэ хотын Улаан-Үдын шубуунай фабрикын шубуушан.

Раднаева Байда Бадмаевичые — Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хониной фермын бригадир.

Ревцов Афанасий Исаковичые — Улаан-Үдын аймагай «Восход» колхозой түрүүлэгшэ.

Ринчинова Анна Суруновнае — Зэдын аймагай Оёорой совхозой һаалишан.

Садовская Прасковья Георгиевнае — Загарайн аймагай Онохойн совхозой һаалишан.

Сафонова Любовь Федоровнае — Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой һаалишан.

Свириденко Надежда Архиповнае — Сэлэнгын аймагай Химнын совхозой һаалишан.

Соколов Ион Абросимовичые — Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой малшан.

Степанова Степанида Поликарповнае — Улаан-Үдын аймагай «Байкал» гэжэ һуралсал-туршалгын ажахын һаалишан.

Судомойкин Федор Ермолаевичые — Бэшүүрэй аймагай Хёлгын совхозой мал адуулагша.

Сультимов Осор Дагбаевичые — Яруунын аймагай Исэнгын совхозой хонишон.

Сыренов Жамса Убушеевичые — Түнхэнэй аймагай Саянай совхозой мал адуулагша.

Темников Дмитрий Федоровичые — Кабанскын аймагай Оймороой совхозой техник.

Трифонов Федор Демьяновичые — Улаан-Үдын аймагай Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын ахалагша хонишон.

Тубчинова Бутыд-Ханда Дамбаевнае — Сэлэнгын аймагай Сүхын совхозой ахалагша хонишон.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

А. Н. КОСЫГИН ЮГОСЛАВИДА

БЕЛГРАД. (ТАСС-ай тусхай корр.). Хани ёһоной албанай хэрэгээр Югославида ерээд байһан, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай хүндэлэлдэ Сербиин Социалис Республикын Гүйсэдхэхэ вечэй Түрүүлэгшэ М. Боянич сентябрин 26-най үдэшэ сайлалга эмхидхээ. Сербиин Коммунистнуудай Союзай ЦК-гай Түрүүлэгшэ Т. Влашкалич, Сербиин Скупщинын Түрүүлэгшэ Д. Маркович, республиканска Гүйсэдхэхэ вечэй гэшүүд, олониитын түлөөлэгшэд, эрдэм ба соёлой элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад энэ сайлалгада хабаадаа. Советскэ правительствын толгойлогшотой хамта ябаһан тушаалтад айлшадай дунда байлсаба.

Хани халуун, нүхэд ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн сайлалга дээрэ М. Боянич, А. Н. Косыгин үгэнүүдые хэлэжэ, хундага үргэбэ.

Югославиин ба Советскэ Союзай арадууд бата бэхи заншалта хани барисаатай юм гэжэ М. Боянич тэмдэглээ. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ хоёр орсной арадууд эм ээмээ ниилүүлэн ябажа, хамтынгаа дайсанай эсэргүү тэмсэлдэ жагсан бодоо һэн. Харин мүнөө социалис общество байгуулха нэгэ ниитын зорилготойбди гэжэ тэрэ хэлэбэ.

А. Н. Косыгин харюугай үгэ хэлэхэдээ, Югославида ерээд байха үедөө хараһан үзэһэн бүхы юумэн тухайдаа, Д. Биедич болон Югославиин бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзажа хөөрэлдэһэн тухайдаа сэдьхэлээ ханахайгаар мэдүүлбэ.

Советскэ Союзай, Югославиин арадуудай хани барисаан ехэ түүхэтэй юм гэжэ А. Н. Косыгин тэмдэглээ.

БЕЛГРАД. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин СФРЮ-гэй агро-промышленна ехэ бүлэг барилгада — Югославиин ниислэл хото шадархи «Белград» гэжэ комбинадта сентябрин 27-до хүрэбэ.

Хүндэтэ совет айлшан ба тэрээнтэй хамта ошоһон хүнүүд тариалан, плантацинууд дээгүүр ябажа хараһан, һүнэй фермын продукци болбосоруулдаг бүйгүүлдаг хүдэлмэритэй, комбинадай агротехническэ институдай ажал ябуулгатай танилсаһан байна. А. Н. Косыгин мэргэжэлтэдтэй, хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэбэ. Комбинадай коллективэй амжалтанууд һонирхуулба гэжэ А. Н. Косыгин тэмдэглээ.

ЗАГРЕБ. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин СФРЮ-гэй Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй Түрүүлэгшэ Д. Биедичтэй хамта Хорватиин Социалис Республикын ниислэл Загребта сентябрин 27-до ерэбэ.

Энэ үдэр СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Н. Теслын нэрэмжэтэ телекоммуникационно түхеэрэлгэнүүдэй заводто хүрэһэн байна.

А. Н. Косыгинай хүндэлэлдэ Хорватиин Социалис Республикын Гүйсэдхэхэ вечэй Түрүүлэгшэ И. Перишин энэ үдэшэлэн сайлалга эмхидхэбэ.

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭҺЭЭ

СССР-эй Центральна статистическэ управлениин тоо мэдээнүүдэй ёһоор, 111,2 миллион гектар дээрэһээ ороохото, ороохото-бобово ургамалнууд (кукуруза оруулангүй) хадагдаһан байна. Энэнь бүхы тарилгын 93 процент болоно, 103,3 миллион гектарай орооһон сохигдожо абтаа.

Барайгаарай талмайнууд дээрэ эршэтэ ажал бурьялна. Үнгэрһэн долоон хоногой турша соо барайгар хуряалга эршэмтэйгээр ябуулагдажа, 145 мянган гектарай ургаса хуряагдан абтаад байна. Энэмнай бүхы ургасын гурбанай нэгэ хуби болоно. Казахстанай, Узбекистанай колхоз, совхозууд барайгар хуряалгаяа нёдондонойхиһоо түргөөр ябуулна. Эдэ республиканудай ажахынуудта ороо һон болгогдохо кукуруза үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ һайнаар хуряагдана.

930 мянган гектар дээрэһээ саахарай свёкло хуряагдаа. Нёдондо жэлэй энэ үсынхитэй жэшэбэл, нэгэ хахад дахин бага талмайн ургаса хуряагдабашье, тэн адли свёкло абтаад байна. Ушар юуб гэхэдэ, олонхи ажахынууд гектар бүриһөө 300—400 центнер саахарай свёкло хуряана бшуу.

1,5 миллион үлүүтэй гектар дээрэһээ наран сэсэг хуряагдажа абтаа. Улһанай тарилгын хахадынь хуряагдаад байна.

Хартаабха малталга улам эршэдэнэ. Бүхы орон дотор 2 миллион гектар дээрэһээ хартаабха малтагдаа. Тарилгын талмайн хахадһаа гэхэ гү, али 577 мянган гектар дээрэһээ овощ хуряагдаба.

Хлопок хуряалгын хүдэлмэри улам эршэдэжэ байна. Узбекистанай хлопок ургуулагшад 1,7 миллион тонно гэхэ гү, али нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө хоёр дахин шахуу ехэ продукци бэлэдхэлэй пунктнуудта тушааба.

Үндэр баян ургаса хуряахаһаа гадна, ерэхэ жэлэйнгээ ургасада анхаралаа хандуулна. Гэбэшье зарим районуудта газарай хүрьһэ элдүүрилхэ хүдэлмэри удаа руулагдана. Бүхы орон доторнай 44 миллион гектарта намарай паар хахалагдаа. 27,7 миллион гектарта намарай тарилга хэгдээ, энэнь түсэбөөр хараалагдаһан талмайн табанай дүрбэн хубиһаа дээшэ болоно.

(ТАСС).

ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ХУДЭЛМЭРИШЭДЭЙ БУХЭСОЮЗНА СОЦИАЛИС МУРЫСӨӨН

ШАНАРАЙ ТҮЛӨӨ БУЛТАДАА ТЭМСЭНЭБДИ

Би Валентина Ананинагай хүдэлжэ байхыень ехэл гоешоон харадагби. Шулуун ханада шабар хаяад, тэрэнээ түргэнөөр, зохидхоноор жэгдэлжэрхихэ. Гартаа дүйтэй, бэрхэ хүдэлмэришэн гэжэ абаhаар лэ ойлгохоор байдаг. Валентина Никитична халаан соогоо 11 дүрбэлжэн метр хана штукатурдаха даабаряа 14—15 метртэ хүргэжэ, даабаряа 25—30 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ шададаг. Тэрэнэй хэhэн ажал хододоо эгээл hайн сэгнэлтэ абадаг. Валентинатай суг арбан табан жэл соо хүдэлнэб. Ажалдаа хайшан хэрэгээр хандажа, голодоhо гаргаба гэжэ барилгашадай хэлэхыень, юрэдөө, нэгэтэшье дуулаагүйб. Хэжэ байhан ажал хүдэлмэридөө тон харюусалгатайгаар хандадаг, бага ехэшье юумэ зохидоор, hайн шанартайгаар бүтээхэ гэжэ оролдодог хүн юм.

Валентина Никитична хорин табан шахуу жэлдэ барилга дээрэ хүдэлнэ. Эдир наранhаа штукатурщигаар хүдэлжэ, нилээд дүршэлтэй болоhон хүн ааб даа. Арбаад гаран жэл соо бригадирай тушаал даажа ябана. Бригадань 17 хүнhөө бүридэнэ. Тэдэнэй олонхинь залуушуул юм. Бригадын штукатурщигууд халаан бүриингөө даабари 10—15 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Хэhэн ажалайнь шанар хододоо hайн сэгнэлтэдэ хүртэдэг. Шэнээр баригдаhан гэрнүүдые гүрэнэй комисси тушаан абахадаа, В. Н. Ананинагай бригадын штукатурщигуудай хэhэн ажалда эрхим сэгнэлтэ табиhан лэ байдаг.

Энэ бригадын коллектив 80 бүлэ айлай орохо гэрэй ханануудыень штукатурдажа hаяшаг дүүргээд, шэрдэгшэдтэ тушааhан юм.

— Валиин бригадын басагадай хэhэн ажалые гансата танихаар байдаг. Хана тэгшээр жэгдэлэгдэhэн тула сагаадахада, шэрдэхэдэ ехэл амар байдаг даа, — гэжэ шэрдэгшэдэй бригадир Любовь Зубакина хэлэдэг.

Валентина Ананина оронойнгоо бэрхэ бэрхэ барилгашадай дүй дүршэл тухай бэшэгдэhэн номуудые уншажа, тэдэнэй ойол аргые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлдэг юм. Хамта хүдэлдэг басагадайнгаа мэргэжэл шадабаринь дээшэлүүлхэ тухай бодомжолжо ябадаг. Шадаха зэргээрээ тэдэнэртээ туhалдаг. Мүнөө бригадынь гурбан штукатурщик табадахи, найманиинь дүрбэдэхи, бэшэниинь гурбадахи разрядтай болоhон.

Валентина Никитична Ананинагай хүтэлбэрилдэг бригадын штукатурщигууд мүнөө 250 үхибүүдэй ябаха сад-яслиин байшангай дотор талын хүдэлмэри хэжэ байна. Энэ ажалаа декабриин 1-дэ дүүргэхээр социалис уялга абаhан юм. Эдэнэр урдаа табиhан зорилгоёо бэелүүлжэ шададаг зон ааб даа. Валентина Никитична олон жэлэй туршада эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ байhанайнгаа түлөө Октябриин Революциин орденоор шагнагдаhан юм. Үнимэй барилгашан мүнөөшье түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулжа ябаhаар.

Галина Тихоновна Жгунай даадаг бригадын коллектив энэ түрүү хүдэлмэришэдтэй мүрысэжэ ябана. Эдэнэр халаан бүриингөө даабари мүн лэ үлүүлэн дүүргэдэг.

Зүгөөр шулуушаднай үшөөл hанаhанда хүрэмөөр хүдэлнэгүй. Хэhэн ажалайнь шанар үшөөл бирагүй байhаар. К. Х. Шомоевой бригадын шулуушад голодоhо гаргаhан зандаа. Бригадир ажалаа муугаар эмхидхэнэ, хүдэлмэришэдэйнгөө урда шанга эрилтэ табинагүй. В. Е. Чернышевэй даадаг бригадын шулуушад мүн лэ өөдэгүйгөөр барилга хэнэ.

hайн шанартайгаар барилга хэхын тула бидэнэр тэмсэл хэжэ эхилээбди. Мүнөө бүхы шулуушаднай ажалай hүүлдэ үлэжэ, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэ. Инжоиерно-техническэ мэргэжэлтэд хэшээлнүүдые үнгэрэгэдэг байха юм. Энээнэй үрэ hаяын сагта харагдаха ёhотой.

Барилга дээрэ олон жэл хүдэлhэн инженер Владимир Кузьмич Рязанцев пенсидэ гараhаншье hаа, барилгын участогта ерэжэ, зүбшэл заабари үгэдэг. Барилгын шанарые наринаар шалгадаг. Голодоhо гаргаhан шулуушанда саг дары дутагдалыень усадхуулдаг заншалтай.

hайн шанартайгаар барилга хэhэн хүдэлмэришэд hара бүри 10—15 түхэригөөр урмашуулагдана. Хайша хэрэгээр ажалдаа хандадаг, голодоhо гаргадаг хүдэлмэришэдтэй шангаар тэмсэнэбди. Мүнөө байрын гэрнүүдые эрхим hайн сэгнэлтэтэйгээр гүрэнэй комиссида тушаахын тула бултадаа тэмсэжэ байнабди. Байгша оной январь hара соо 80 бүлэ айлай орохо гэр hайн гэhэн сэгнэлтэтэйгээр гүрэнэй комиссида тушаагаа hэмди. Үшөө нэгэ гэр hаядаа тушаахамнай. Энэ гэрэй досоо талын хүдэлмэри hайнаар хэхэ гэжэ барилгашаднай оролдоо hэн. Гүрэнэй комиссиин гэшүүд ямар сэгнэлтэ табиха юм, үшөө мэдэгдэнэгүй. hайн сэгнэлтэдэ хүртэхэ бээзэ гэжэ hананаб. Бидэнэр байгша он соо 13 мянган дүрбэлжэл метр талмайда байрын гэрнүүдые бариха даабаритайбди. Эдэ гэрнүүд соо 270 бүлэ айл зөөжэ орохо. Эдэнэрэй бултадаа бидэнэртэ баярые хүргэжэ байхын тула hайн шанартайгаар гэрнүүдые бариха гэжэ эрмэлзэнэбди. Олохон барилгашаднай энэ хүсэл зорилгоёо бэелүүлжэ шадана.

В. ГАЗИНСКИЙ,
Улаан-Үдын авиационно заводой капитальна барилгын таhагай барилга-хабсаралгын 2 дохи участогай начальник.

Барилга-хабсаралгын 394-дэхи поездын 2-дохи участогта барилгашадай комплексно гурбан бригада хүдэлдэг юм. Борис Семёнович Козленкын даадаг бригада бусадайнгаа дундаhаа илангаяа шалгаран хүдэлнэ. Тус бригада түсэбөө ходо үлүүлэн дүүргэдэг, hайн шанартайгаар барилга хэдэг гэжэ поездынгоо коллектив соо суурхадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадын залуу хүдэлмэришэн, гурбадахи разрядай барилгашан, ВЛКСМ-эй гэшүүн Николай Шилкин.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БҮХЭСОЮЗНА МҮРЫСӨӨН

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советдэ, облпрофсоведтэ

РЕСПУБЛИКЫН МАЛШАДАЙ БҮХЭСОЮЗНА СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД

«1972—1973 онуудай үбэлэй үедэ малай ашаг шэм бүри ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохын түлөө малшадай дунда бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэмжээнүүд тухай» РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1972 оной декабриин 8-най № 723 тогтоолтой, мүн КПСС-эй Буряадай обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй 1972 оной декабриин 13-най № Б—42/8 тогтоолтой зохилдуулан, республикын малшадай дунда дэлгэрhэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, КПСС-эй обком, БурАССР-эй Министрнүүдэй Совет, облпрофсовет ингэжэ тогтооб:

Социалис мүрысөөндэ илаhанда тоолоод, мал ажалай удаадахи түрүүшүүлдэ КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй Хүндэлэлэй грамота, 40—50 түхэригэй сэнтэй үнэтэ бэлэг тус тустань барюулха гэбэл:

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ АЙМАГЬАА

Афанасьев Алексей Михайловичта — Заганай колхозой мал адуулагша.

Бухальцев Василий Семеновичто — «Авангард» колхозой ахалагша хонишон.

Варфоломеев Антон Ильичтэ — «Эрдэм» совхозой ахалагша хонишон.

Гороховская Мария Иннокентьевнада — «Путь Ленина» колхозой шубуушан.

Гыденова Валентина Гыденовнада — «Авангард» совхозой hаалишан.

Гребенщиков Петр Андрияновичта — «Знамя Ленина» колхозой ахалагша хонишон.

Денисова Лидия Васильевнада — «Авангард» колхозой гахайшан.

Евдокимова Наталья Нестеровнада — «Забайкалец» совхозой шубуушан.

Емельянов Александр Никитовичтэ — Суулгын совхозой шубуу үсхэбэрилэгшэ.

Калашников Геннадий Трофимовичта — «Забайкалец» совхозой ахалагша хонишон.

Карнакова Мария Христофоровнада — «Эрдэм» совхозой hаалишан.

Кравцова Евдокия Ивановнада — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тугалшан.

Кузнецова Прасковья Моисеевнада — «Забайкалец» совхозой hаалишан.

Иванов Ефстафий Алемпьевичтэ — «Знамя Ленина» колхозой ахалагша хонишон.

Иванов Иван Прохоровичто — «Знамя Ленина» колхозой ахалагша хонишон.

Иванова Людмила Семеновнада — «Эрдэм» совхозой гахайшан.

Иванов Савелий Агафоновичто — «Знамя Ленина» колхозой ахалагша хонишон.

Леонова Евдокия Гансороновнада — «Эрдэм» совхозой тугалшан.

Намсараев Цыден-Еши Санжиевичта — «Одон» совхозой адуушан.

Ревенский Михаил Сафроновичто — Заганай колхозой гахайшан.

Рымарева Пелагея Андроновнада — «Знамя Ленина» колхозой hаалишан.

Сампилов Добдон Гармаевичта — «Авангард» совхозой ахалагша хонишон.

Степанов Сергей Кузьмичта — «Забайкалец» совхозой ахалагша хонишон.

Цыденова Гыпылма Будаевнада — Суулгын совхозой hаалишан.

Цырендашиев Владимир Эрдынеевичтэ — «Одон» совхозой ахалагша хонишон.

Чебунин Тимофей Тимофеевичтэ — «Путь Ленина» колхозой мал адуулагша.

Эрдынеев Гарма Эрдынеевичтэ — «Одон» совхозой ахалагша хонишон.

Эрдынеев Гомбо Эрдынеевичтэ — «Одон» совхозой ахалагша хонишон.

АХЫН АЙМАГЬАА

Бакшиханов Федор Хандуевичта — Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ колхозой адуушан.

Доржиева Татьяна Дашиевнада — «Улаан Аха» колхозой ахалагша хонишон.

Унжуев Жамсо Тулаевичта — «Коммунизм» колхозой мал адуулагша.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой ахалагша хонишон Н. Пыкиние танихагүй хүн энэ ажахыда үгы шэхуу. Ушарынь хадаа дүршэлтэй түрүү хонишон байгша ондо 100 эхэ хонин бүриhөө 108 хурьга түлжүүлээд, хонин бүриhөө 3 килограмм 800 грамм нооhо хайшалжа, туйлаhан амжалтаяа улам батадхаа юм.

Мүнөө тус отарада хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри түлэг дундаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ ахалагша хонишон Н. Пыкин.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

Коммунист тухай хөөрөөн

ЗАЛУУ УДАРИДАГША

Сэлэнгын аймагай Тельманай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд нийтынгээ адууhа малда тэжээл бэлэдхэлгэеэ урагшатайгаар ябуулжа байна. hүүлэй мэдээгээр энэ колхоздо 20 мянга гаран центнер үбhэн hүрилэгдэнхэй байгаа. Тиихэдээ түсэбөө 72 процент дүүргэhэн болоно гээшэ.

Энэ тоо, баримтануудые хараад байхада, колхоз аймаг соогоо түрүү зэргэдэ гараад ябана. Энэ амжалтада колхозой комсомолой комитедэй секретарь Валерий Бальжиевай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай звеногой үбhэшэдэй оруулhан хубитые яhала анхаралдаа абамаар.

Энэ звено 13 хүнhөө бүридэнэ. Эдэнэр эршэтэйгээр ажаллажа, түсэбтэ даабариин ёhоор 962 центнер абахын орондо 1.250 центнер шанар hайнтай үбhэ hүрилжэ, колхозой фуражирта тушаагаа. Эдэнэр даажа абаhан сабшалангай ехэнхиие гараар сабшаа. Тиихэдээ гектар бүриhөө 32 центнер үбhэ абаhан болоно. Энэнь колхоз соогоо эгээл үндэр ургаса юм. Луговод Дамбиин Норбоевич Бадмацыреновэй оролдолгын хүсөөр иимэ ехэ үбhэн абтана.

Звеногой бүридэлдэ 10 комсомолшууд ороно. Тэдэнэр аха нүхэд коммунистнуудhаа жэшээ абажа, иимэ hайн үрэ дүнтэйгөөр үбhэ хуряалгада ябалсана.

Звеное даагша Валерий Бальжиев 1971 ондо партида абтаhан байгаа. Урдань hү hаалиин фермэдэ кочегараар, hүүлдэнь сэрэгэй уялгата албанда татагдатараа, МТФ-эй даагшаар хүдэлөөдшье үзэhэн байха.

Сэрэгэй албанда ябахадаа, В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулhан медаляар шагнагдаhан, грамотануудта, командованиин магтаалдашье хүртэhэн юм. Иимэ амжалтатайгаар ябажа албаяа дүүргээд, Валерий нютагаа бусаа. 1972 ондо колхозой комсомолшууд тэрэниие комитедэйнгээ секретаряар hунгаа hэн.

Тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаhын тулажа ерэхэдэ залуу коммунист Валерий Бальжиев комсомолшуудаа энэ шухала хэрэгтэ олоор хабаадуулхые оролдоhон байгаа. Энэ оролдосынь үрэ дүн гэхэдэ, ажахын комсомолшуудай 75 процентнь энэ хүдэлмэридэ хам оролсоо.

Жэшээлхэдэ, колхозой хоёрдохи отделениин комсомолой эхин организациин секретарь Валерий Замбалаев үбhэшэдэй звено даажа абаад, мүнөө үедэ нютагhаа холо ошоод, үоhю сабшажа байхадаа, яhала hайн хүдэлжэ байна.

Валериин өөрынь даадаг звеногой үбhэшэд шангахан хүдэлөө гээшэ ааб даа. «Т-40» тракторта хүдэлhэн Виктор Дагбаев, косилкын машинистнүүд Доржи Дашидондоков, Нимацырен Дондоков, хажууршад Татьяна Санжацова, Дашидондок Доржиев, морин тармууршан Бимба Санжанов болон бусадай габшагай ажал онсо тэмдэглэмээр гээшэ.

Табан үдэр бүхэндэ гаргагдажа байдаг социалис мүрысөөнэй дүнгөөр энэ звено гурба дахин шагналда хүртэhэн юм.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.
Сэлэнгын аймаг.

Шиидхэхы, гурбадахи жэлэй уялгын дүүргэлтые шалганабди

„ХАШАН МОРИНДО ХАРГЫ ХОЛО“

Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай совхоз hү hааха, гүрэндэ тушааха 3 кварталайнгаа түсэб hаял 60 процентдэ хүргөө. Эндэ үнеэн бүриhөө үдэрэй 3—4 килограмм hүн hаагдана.

Юhэдэхи табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ дээ хоолой зүйлнүүдые үбэгээр абаха, гүрэндэ тушааха түсэб, даабариин хэр дүүргэгдэжэ байhан тухай хөөрэлдэхэдэ, Охин-Булагай совхозой главна зоотехник В. Н. Кашин тэды шэнээн мяхан, нооhон, үндэгэн тушаагдаа, түсэбнай тэды эды процент дүүргэгдөө гэжэ хурга даран тордиhогүйгөөр тооложо орошоно.

— Теэд hү hааха, гүрэндэ тушааха түсэбтнай хэр дүүргэгдэжэ байнаб? — гээд асуухада, ямар нэгэ хүндүүлхэй үбшэнтэй болошоhон газараа ҭайруулhандал, гансата урма зориггүй боложо, уруу дурууханаар ингэжэ харюусана:

— hүн гү? Дөө, hүншье бирагүй даа. Аймаг дотор эгээл hүүлшын hууринуудай нэгые эзэлнэбди. Энэмнай бэрхэтэйхэн болоhон асуудал даа. Яажа гээгдэлhээ гараха зонбибди, мэдэнэгүйб, — гэжэ тэрэ хүндөөр hанаа алдана.

Нээрээшье, Бэшүүрэй аймагай колхоз, совхозуудай hаалиин фермэнүүдэй дунда дэлгэрhэн мүрысөөнэй үнгэрhэн 9 hарын дүн абажа харахада, Охин-Булагай совхозой хоёр фермэ эгээл бага hү hааhан байна. Жэлэй эхинhээ хойшо зарим фермэнүүдэй үнеэн бүриhөө 1500—1800 килограмм hү hаагаад байхада, Охин-Булагай, Харланай фермэнүүд тэрэнээ 800 килограммдашье хүргөөгүй байха юм. Үнеэдhээ hү багаар hааhанhаа боложо, совхоз сагаан эдеэ абаха, гүрэндэ тушааха гурбан кварталайнгаа түсэб hаял 60 процентдэ хүргөөд байна. Жэлэй дүүрэтэр оройдоол гурба hара үлүүтэй саг үлөө бшуу. Тиихэдээ тус ажахын hү абаха, гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэнь «мэлхэйгээр далайе харайлгаhантай» адли болонхой.

Хараад үзыт даа. Энэ жэлэй түсэбэй ёhоор совхозой хоёр фермэ хамта 8,3 мянга шахуу центнер hү hааха даабаритай аад, үнгэрhэн аяар юhэн hарада хамта миил 4350 центнер hү hаагаа. Үлэhэн гурбан hара соо үшөө эды шэнээн hү хайшан гээд hаахаб даа, аргангүй. Тиихээ тиитэрээ мүнөө сентябрь hарада hү hаалинь үшөө доошоо орожо байнхай.

— hү hааха, гүрэндэ тушааха түсэбөө яашье дүүргэжэ шадахагүймнай хаш, — гэжэ совхозой директор С. Г. Санжиев энээндэ тиимэшье ехэ hанаата болоогүй, үни шиидхэгдэшэhэн юумэ тухай хэлэhэн шэнгеэр дуутарна.

— Теэд ямар шалтагаанhаа фермэнүүдтнай hү hааха түсэбөө дүүргэнэгүй гээшэб? — гээд асуубаб.

— Эндэ олон шалтагаан бии. Нэгэдэхеэр, үнеэдэймнай үүлтэр муу. Бодото hайнаар бонитировко хэгдэнэгүй. Олон үнеэд hубайрна. Хоёрдохеёр, малаймнай байра муу. Үбhэ тэжээлээр дуталдана. Үнгэрэгшэ үбэлдөө үбhэ тэжээлээр дуталдажа, малнай ехээр туража, муудажа ондо ороод, зундаа hү мүртэй үгөөгүй. Гурбадахяар, фермэнүүдтэмнай ажалай эмхидхэл үшөөл hула гээшэ ааб даа, — гэжэ нүхэр Санжиев харюусана.

Зүб лэ даа. Нээрээшье гол шалтагааниинь ажалай эмхидхэлэй hулаhаа, хүтэлбэрилгын мууhаа болоо гэжэ директорэй хэлээшэ дээрэ нэмэжэ, бүри сэхэ рууь хэлэхэ хэрэгтэй гэжэ hанагдана.

Юуб гэхэдэ, эндэхи hаалиин фермэнүүдтэ ябажа, малшадай хэжэ байhан хүдэлмэриие, ажалайнь эмхидхэлые харахада, бирагүйхэн байдал үзэгдэнэ.

Харланай фермэдэ үнеэдэй үдэшын hаалганай эхилээд байхада хүрэжэ ерээбди. Модоор бариhан хуушаншаг хоёр хашаа соо 240 үнеэд байлгагдана. Досоонь шабар шабха, үхэр малайнь шэбхэ шабааhан арилгагдаагүй. Дорохи поолынь үмхиржэ, зарим газараараа доошоо сүмэршэнхэй, забhартай болошонхой. Сонхонуудынь хуу задагай.

— Үнеэдээ энэ байра соонь оруулжа эдеэлүүлдэг болоhоор хэды хонобобди. Үшөө хүйтэн болоогүй хадань сонхонуудайнь рамые табяадүй байнабди. Харин малайнгаа байрые hайнаар заhабарилжа мүнөө жэлдэ хүшэ хүрэхэгүймнай гээшэ ха. Иигээд лэ үбэлжэхэ зон бээзэбди. Энэ шэбхэ шабааhыень үглөөдэртөө сэбэрлэхэбди, — гэжэ фермые даагша Д-Д. Дондоков хэлэнэ.

Тоо бүридхэгшэ П. Гарматароваhаа hү hаалиин тоо, бүридхэлэй данса абажа харабабди. Бүхы 240 үнеэдэйнь 171-ниинь hаалгана. Тэдэнhээ үдэрэй 620 гаран килограмм hүн абтана гэхэ гү, али үнеэн бүхэнhөө 3,5 килограмм hүн hаагдана гээшэ. Газаа үшөө дулаан, бэлшээри дээрэ малай эдихэ юумэнэй элбэг байхада, хажуугаарнь нэмэлтэ тэжээл эдижэ байгаад, үнеэдынь яахадаа иимэ бага hү үгэнэ гээшэб? Отделениин зоотехник В. Тышкеевэй хэлэhэнэй ёhоор, үнеэд бэлшээри дээрэ үдэрэй адагынь 30 килограмм ногоо оложо эдинэ, үшөө 3,6 тэжээлэй единицын хэмжээнэй зелёнко, талха тарянанай зүйл нэмэжэ үгтэнэ. Тэрэнь хамта 9,0 тэжээлэй единицэ болоно.

— Зундаашье, хүхэ ногооной үедэ энээнhээ ехэ hү hаадаггүй hэмди. Үдэшэнь 8 часта асаржа, үглөөнэй 7 час болотор хаагаад, үдэрэй хоёр дахин hааhаа нэрэтэй болоод байхадамнай, hүн яагаад ехэ абтахаб даа. Зундаа хүхэ ногооной үедэ үнеэн бүриhөө үдэрэй ехэдээл hаа 5—6 килограмм hү hаадаг байгаабди. Тингэжэ үнеэд хаhа сагтаа садатараа эдеэлүүлэгдээгүй, hайнаар hаагдаагүй дээрэhээ хожоршоо ха юм. Би Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо олон жэлдэ hаалишанаар хүдэлөө hэм. Иимэ эмхи гуримгүй ажалые хараагүйб. hү багаар hаахадаа, ажалай түлөөhэшье өөдтэй абанагүйбди. hарадаа 30—40 түхэриг абажа байгаад, эндэ hаалишанаар хүдэлхэеэ хэн hайхашаахаб, — гэжэ залуу hаалишан Раиса Бадмацыренова хэлэнэ.

Нүгөөдэ hаалишан Галина Цыдыпова баhал тиимэрхүү юумэ хэлэнэ. Тэрэ август hарада бүхы үнеэдhээ 41 центнер hү hааха аад, 19 центнер hү hаагаа. Мүн үнеэн бүриhөө 2—3 килограмм hү hаана.

— Юун хэрэггүй юумэ хэлэнэт. Манай эндэ үнеэдые hүниндөө адуулха аргагүй. Тойроод хуу ой модон, мал таража үгы болошохо, талха тарянда орошохо байна. Тиимэhээ адуулагшаднай үхэрнүүдые hүниндөө адуулхаяа арсадаг юм. Түхэрээн сүүдхэдэ бэлшээгэгүй аад, үнеэдые үдэрэй 3 hаахадашье үрэ гарахагүй, — гэжэ фермые даагша hаалишадай үгые таhа дүүрэнэ.

— Теэд яажашье hаань, үнеэдээ түхеэрэн сүүдхэдэ адуулжа, гурба дахин hаажа туршаа гүт? — гээд асуубаб.

— Үгы даа, туршалгашьегүйгөөр мэдээжэл даа, — гэнэ тэрэ.

Эндэхи hаалишадтай хөөрэлдэхэдэ, hүниндөө адуулха аргагүй юм хадань, үнеэдые үдэшэнь hаагаад, ядахын сагта харанхы болотор, 11—12 час болотор адуулаад, үглөөгүүр баhа бүрүүл байхаhаа эхилээд, үглөөнэй hаалган болотор бэлшээгээд, үдэрэй заабол гурба дахин hаагаад байгаа hаа, үнеэн бүхэнhөө сүүдхын адагынь нэгэ—хоёршье килограмм hүн нэмэжэ hаагдаха hэн. Тиимэ хүдэлмэри хэгдээгүй. Эндэ 4 адуулагшад хүдэлнэ. Тиимэ олон хүн миин 200 гаран үнеэдые хэйшаншье гээд адуулжа шадаха байна. Гансал тэдэндэ шанга эрилтэ табидаггүй, ажалыень ёhоор эмхидхэдэггүй дээрэhээнь лэ малынь хүхэ ногооной үедэ бүхэли зундаа hүнинь хаалгатай хоножо байгаа.

— Фермэдээ буха баридаг болоогүй hаа, hү ехээр hаажа шадахаяа болёобди, — гэжэ нүхэр Дондоков хэлэнэ.

Тиихэдээ хэр зүб хэлэнэб? Түрүү ажахынуудай фермэнүүд үнеэдээ имагтал искусственна аргаар үрэжүүлжэ, жэл бүри тугал олоор абана, hү ехээр hаана ха юм. hайн жэшээ бэдэржэ холошье ошолтогүй. Энэл аймагай Бэшүүрэй совхозой Шэбэртын, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой, «Победа» колхозой түрүү фермэнүүдые абаад үзыт.

Харланай фермэдэ искусственна үрэжүүлгын пункт бии, тусгаар салинтай техник-үрэжүүлэгшэшье табигданхай. Теэд үрэжүүлгын хүдэлмэри яяр муугаар эмхидхэгдэнэ, зоотехниин заабари сахигданагүй. Жэлэй эхинhээ хойшо эндэ 140 гаран үнеэд тугаллаа, тэдэнэй 12-ынь лэ түрэhөөр нэгэ hарын туршада үрэжүүлэгдээд, аяар 100 гаран үнеэдынь тугаллаhаар гурбанhаазургаан hара хүрэтэр үрэжүүлэгдээгүй ябаа. Нёдондо эндэ табяад үнеэдынь hубайраа hэн. Энэ жэлдэ бүришье олон мал hубай байхань ха гэжэ зоотехник В. Тыкшеев тухайлна.

Баhал иимэрхүү дутагдалнууд совхозой түбэй фермэдэ (даагшань Я. Н. Болоков) үзэгдэнэ. hаянай үнеэдтэ эдюулхэ зелёнко асаржа хүшэ хүрөөгүй дээрэhээнь малынь хэдэн хоногто яяь муу бэлшээридэ адуулагдажа, нэмэлтэ тэжээл эдеэгүй ябаад, hү hаалинь бүришье доошоо орошоо.

Эдэ бүгэдэhөө ямар тобшолол хэхэб гэхэдэ, совхозой дирекци, партком, отделениинүүдые эрхилэгшэд, фермэнүүдые даагшад, зоовет-мэргэжэлтэд hү hаалиие дээшэлүүлхэ фермэнүүдэйнгээ гээрдэлэй гол шалтагааниие элирүүлхэ, ажалайнь эмхидхэлые гуримшуулха тодорхой хэмжээ абанагүй, энэ шухала hалбаряа бодотоор хүтэлбэрилнэгүй гэжэ хэлэхэдэ, ехэшье алдуу болохогүй. Парткомой секретарь нүхэр Перфильевтэй хөөрэлдэхэдэ, фермэнүүдэй hаалишадай дунда социалис мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй, үрэ дүнгынь hара бүри гаргагдажа байдаг гэнэ. Теэд фермэнүүдтэ ябажа харахада, энэ үдэр хэн hаали… эрхимлэжэ, хэнэй … ябаhаниие мэдэхын … Улаан булан соогуур… нын hонин, дайшалхы … hан гэхэ мэтые … үгэhүүб гэхэ юумэ … hаалишан бүхэн үнеэн бүриhөө 1750 килограмм hааха гэжэ социалис … соонь бэшээтэй. Үнэн… рим түрүү hаалишадын… шээнь, Т. Жигмитцыр…, З. Дашиева, Т. Коно…кова, М. Разуваева … үнеэн бүриhөө 1900—… килограмм hү hааха … яhала абахаар байгаа … хэдээ энэмнай социалис … га абаха хэрэгтэ ёhо… гээр, хайша хэрэгээр … hан ябадал болоно. И… байхадань, hайн үрэ … туйлахын түлөө бод… мүрысэхэ гэжэ хэнш… мэлзэнэгүй ха юм.

Малаймнай үүлтэр … hү ехэтэй үнеэд үсх… кусственна үрэжүүлгэ … хэгдэнэтүй гэжэ з… гомдоно. Теэд эндэ … делени бүхэндэ зоотех… бии. Малай үүлтэр … руулха гол харюуса… зоотехник - селекци… бии. Юрэдөө, энэ … мэргэжэлтэд үсөөд… хын аргагүй. Хоёрдо… мын байдалые эрид … руулха арга болом… сэншье бии.

Мүнөө совхозой … дые үбэлэйнь байрада … жа, үдэрынь тарянай … та, hайн бэлшээриде, … адуулхын хажуугаар … нэмэжэ эдюулээд, hү … hааха арга болом… Эндэ эмхидхэлэй ехэ… дэлмэри хэхэ хэрэгт… лоод байна.

М. НАМЖИЛ…
манай тусхай …

Улаан-Үдын Железнодорожно больницын дүрбэдэхи стоматологическа поликлиникэ шэнэ, һаруул байшан соо оршодог. Нёдондо жэлдэ ашаглалгада ороһон энэ поликлиникэ медицинын шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр гүйсэд хангагданхай. Эндэ дээдэ һургуулитай мэргэжэлтэд, 22 врач хүдэлдэг.

Галина Эдуардовна Донская Шэтын медицинскэ институт дүүргэһэн. Тэрэ коллектив соогоо хүндэтэй болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: врач-стоматолог Г. Э. Донская.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЛЕКЦИОННО ХҮДЭЛМЭРИИЕ УЛАМ ҺАЙЖАРУУЛХА

Лекционно хүдэлмэриие һайжаруулха тухай асуудалые Ахын аймагай партийна организаци анхаралһаа алдадаггүй. Парти болон правительствын шухала шухала тогтоолнуудаар уншагдаха лекцинүүдэй тематика эртээнһээ табигдажа, тэрэнэй дүүргэлтэ хинагдажа байдаг.

Мүнөө үедэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй США, ФРГ, Францияар аяншалһан тухай ба бэшэшье темэнүүдээр лекцинүүд уншагдажа байна. Илангаяа малшад, үбһэшэдтэ лекци, хөөрөөнүүд олоор үнгэргэгдэнэ. Энэ асуудалаар партиин райкомой пропагандын бүлэг хүдөө гарана. Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь П. Д. Марзаев, партиин райкомой хүдэлмэрилэгшэд Д. Б. Шарастепанов, Я. Д. Галсанов, аймагай газетын редактор нүхэр К. Д. Тулуев, аймгүйсэдкомой культурын таһагые даагша Ю. Д. Натархеев гэгшэд энэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Тиихэдэ хүдөө ажахын институдай багшанар нүхэд Н. Ж. Жигжитжапов, А. Т. Семенов лекцинүүдые уншаа.

Мүн «Знание» бүлгэмэй гэшүүдһээ гадна КПСС-эй райкомой штатнабэшэ лекторскэ бүлэг бии юм.

Манай аймаг имагтал хүдөө ажахые эрхилдэг юм. Тиимэһээ энэ тематикаар нилээд олон лекциин уншагдажа байһаниинь гайхалгүй. Юһэдэхи табан жэлэй туршада хүдөө ажахые улам түргэноор хүгжөөхэ замууд ба аймаг дотор мал үсхэбэрилгын гол асуудалнууд тухай лекцинүүдые хүдөө ажахын управлениин начальник нүхэр Д. С. Унжуев, главна зоотехник нүхэр В. Л. Манханов, аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ С. С. Галсанов, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Д. Б. Будаев болон аймагай бусад мэргэжэлтэд малшадай ба бэшэшье ажалшадай үмэнэ уншадаг юм. Тиихэдэ аймаг дотор түрүү дүй дүршэлэй һургуули хоёр жэл соо амжалтатайгаар ажаллажа байна. Энэ һургуулиин хэшээлнүүд саг соогоо аймагай колхозуудта боложо үнгэрдэг. Тэндэ хонин, үхэр, адуу моридые үсхэбэрилгэ, сабшалан һайжаруулга тухай асуудалнуудаар колхозуудай мэргэжэлтэд, бэрхэ малшад, һаалишад, хонишод, луговодууд элидхэлнүүдые хэлэдэг заншалтай юм. Жэшээлхэдэ, энэ һургуулиин ээлжээтэ хэшээл һаалишадай ажал хүдэлмэридэ зорюулагдаа һэн. Аймаг доторнай «Коммунизм» колхозой һаалишад эрхим дүнгүүдтэй юм. Тиимэһээ һургуулиин хэшээлэй энэ колхозой Балагтын фермэ дээрэ үнгэргэгдэхэдэ, ажахын эрхим һаалишан Бомбой Дашеевна Сыренова бүхы колхозуудһаа ерэһэн нүхэдтөө өөрынгөө дүй дүршэл тухай ямаршье мэргэжэлтэдһээ дутуугүйгөөр хөөрэжэ үгөө бэлэй. Тиимэһээ бидэнэр мал ажалайнгаа түрүүшүүлэй хөөрөөнүүдые лекцинүүд гээд лэ тоолодог заншалтайбди. Иимэ хөөрэлдөөнүүдэй болохо үедэ малшад булта шагнадаг, удаань үгэ андалдаан болодог юм. Тиигэжэ түрүү хүнүүдэй лекцинүүд бүри үнэтэй сэнтэй болодог, хүнүүдтэ үни удаан саг соо хадуугдана бшуу.

Эдир үетэниие хүмүүжүүлхэ ба һургаха асуудалнуудаар лекцинүүд манайда олоор уншагдана. Орлигой дунда һургуулиин багшанар, хүмүүжүүлэгшэд энээндэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Орлик тосхондо хоёр жэлэй туршада түрэлхидэй арадай университет ажаллаа. Эндэ лекцинүүдые багшанар, медигүүд, партийна ба советскэ хүдэлмэрилэгшэд уншадаг байгаа.

Гадна Орлигой дунда һургуулиин багшанар арга боломжын бии болоходо, хүдөө гарадаг, һурагшадайнгаа түрэлхидтэй уулзажа, хөөрэлдөөнүүдые хэдэг заншалтай. Жэшээлхэдэ, багшанар А. Ш. Аюшеева, Г. П. Григорьева, БурАССР-эй һургуулинуудай габьяата багша Т. Д. Дамбаева, Д. Д. Мункнова гэгшэд «Улаан-Аха» колхозой һурагшадай бүхы түрэлхидтэй уулзаһан, хөөрэлдэһэн, мүн эндэхи эхин һургуулиин ажал хүдэлмэритэй танилсажа, туһатай заабари, зүбшэл үгөө. Багшанар Е. А. Мункоева, Д. С. Шагдурова, Е. Д. Намаганова болон бусад түрэлхидэй үмэнэ лекцинүүдые уншаа. Багшанар гансал өөһэдынгөө мэргэжэлээр лекцинүүдые уншанагүй. Тэдэнэр партиин райкомой эмхидхэдэг семинар болон зүблөөнүүд дээрэ лекцинүүдые, уншадаг, пропагандистнараар ажалладаг. Орлигой дунда һургуулиин түүхэ болон обществоведениин багша Ольга Урелтуевна Пронтеева бэрхэ пропагандист юм. Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ КПСС-эй райкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа. Тиихэдэ багшанар Д. А. Патархеева, Х. Х. Цырендоржиева, В. Б. Содномова гэгшэд пропагандистын ажалда хабаадажа, марксизм-ленинизмын үзэл сурталые ажалшадай дунда нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ хабаадана.

Уласхоорондын байдал тухай лекцинүүд ехэ һонирхогдодог, анхаралтайгаар шагнагдадаг байна. Энэ тематикаар лектор нүхэр Д. Б. Шарастепанов һайн лекцинүүдые уншана. Энэ нүхэр лекционно хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанай түлөө РСФСР-эй «Знание» бүлгэмэй правлениин Хүндэлэлэй грамотада хүртэһэн юм.

Юридическэ темээр мүн лэ лекцинүүд уншагдажа байдаг. Юристнүүд нүхэд С. М. Убеев, В. Г. Шаргакшанов болон бусад нүхэд аймагай колхозуудаар, эмхи зургаануудаар ябажа, лекцинүүдые уншадаг байна.

Уншагдадаг лекцинүүднай булта һайн шанартай, гүнзэгы удхатай гэжэ хэлэхэнь бэрхэтэйл даа. Аймагай «Знание» бүлгэмэй зүгһөө эдэ лекцинүүдые шалгаха, хинаха ажал һайтар ябуулагданагүй. Гадна, лекторнүүдтэ туһатай материалнуудые хүсэд бэлдэнэгүйбди.

Аймаг дотор лекционно хүдэлмэриин ябаса тухай асуудал аймагай «Знание» бүлгэмэй пленум дээрэ энэ зун харагдаһан юм. Тиигэбэшье лекционно ажалда дутуу дунданууд олон гэжэ дээрэ хэлэгдэбэ. Мүн манда залуушуулай, атеистическэ, философско, литература болон искусствын темэнүүдтэ лекцинүүд үсөөн уншагдана.

Хэды тиигэбэшье аймаг дотороо лекционно хүдэлмэриие улам үргэдхэхэ гэжэ шиидэнхэйбди, дутуу дундануудаа усадхаха талаар хэмжээнүүд абтажа байна.

Вл. ГАЛСАНОВ,
КПСС-эй Ахын райкомой пропаганда ба агитациин таһагай хүдэлмэрилэгшэ.

Комсомолка Галина Усынина Улаан-Үдын кондитерскэ фабрикада хүдэлдэг юм. Техническэ мэргэжэл олгодог юһэдэхи училищи дүүргэһэнэйнгээ удаа тэрэ эндэ ажаллахаар эльгээгдэһэн байгаа. Тэрэ богонихон болзорой туршада хэдэн мэргэжэл шудалаа. Галя нинитын ажалда эдэбхитэйгээр хандадаг юм. Цехэй ханын газетые гаргаха гэһэн даабари залуу басаганда үгтэнхэй. Саг соонь лэ газетээ гаргаһан лэ байдаг.

Зураг дээрэ: залуу хүдэлмэришэн Надежда Усынина.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

ҺЭРГЭЭХЭЭР БОЛОО

Захааминай аймагта сурхарбаан жэл бүри болодог. Аймагайхид республикын түбэй наадандашье хабаадалсадаг юм. Амжалтанууд гэхэдэ, түрүү һууринуудые ээлжээшье байдаггүй, хабаадалсадаг лэ һайтай юм ааб даа. Теэд хододоо иимэ байгаагүй. Үнишье бэшэ, табяад гаран онуудта, аймагай бүхэшүүл бүхы республика соогоо суурхадаг байһан юм. Харин мүнөө захааминайхид республикын сурхарбаанда дуулдахаяа болишоо.

Аймаг соогоо наада һайнаар эмхидхээгүй һаа, түбэй нааданда түрүүлхэ гэжэ найдахаар бэшэ юм ааб даа. Аймагай сурхарбаанда үндэһэн буряад нааданууд — һур харбаан, бүхэ барилдаан ба мори урилдаан ехэ муугаар эмхидхэгдэдэг болошоо. Илангаяа мори урилдаан муу үнгэрдэг байна. Мүнөө жэлэй найрта мориной урилдаан оройдоошье үгы байгаа. Хурдан, хатарша жороо морид үгы гэхэдэ, алдуу болохо. Аймагай ажахынуудта морид яһала олон. Һүрэг адуун соо нэгэ хэды һайн морид заал һаа олдохо ха юм.

Шэлэгдэһэн моридоо сурхарбаанда һайнаар бэлдэжэ, һорихо, заһаха хэрэг гарана. Сурхарбаанда заһагдаагүй мори табихада, мүртэй юумэн болохогүй гэжэ мэдээжэ. Иимэ бэлдэлгэ Захаамиида хэгдэхэеэ болишонхой.

Бүхэ барилдаан баһал адлирхуу байдалда ороо. Һайнаар барилдахын тула баһал удаан бэлдэхэ хэрэгтэй ха юм. Мүнөө ехэнхи бүхэшүүл бэлдэлгэгүйгөөр гарадаг болошоо. Дүй дүршэлгүй барилдаашадые харахада, балайшье һонин бэшэ.

Һур харбаан нэгэ бага дээрэ. Харбаха дуратай хүн олон юм. Теэд номо, годли дуталдадаг байна. Энэнь һур харбаанай хүгжэлтэдэ баһал һаалта хэнэ.

Буряад арадай урданай нааданууд болохо мори урилдаа, бүхэ барилдаа ба һур харбаа муугаар эмхидхэхэдэ, ажалшадай найр наадан һонирхолгүй болодог. Эдэ нааданууд һэргээжэ, бүри үргэнөөр дэлгэрүүлээ һаа, һайн гэжэ һанагдана. Аймагай Соведэй гүйсэдкомой дэргэдэхи физкультура, спортын комитет энэ асуудалда анхарал хандуулха бэзэ гээд найдагдана.

Б. ШОЕНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Техническэ мэргэжэл олгодог 33 училищида һуралсалай шэнэ жэл эхилбэ. Тэдэнэй арбан хоёрынь республикын ниислэл Улаан-Үдэ хотодо, хорин нэгэниинь бусад городуудта, хүдөө нютагуудта оршодог юм. Республикын бүхы училищинуудта хамтадаа 9390 залуу хүбүүд, басагад һуралсажа эхилээ. Энэмнай нёдондо һуралсалай жэлэйхиһээ 300 хүнөөр олон болоно гээшэ.

Улам олошорно

Буряад ороной техническэ мэргэжэл олгодог училищинууд олон ондоо мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые бэлдэдэг юм. Училищинуудые дүүргэһэн залуу хүбүүд, басагад республикын фабрика ба заводуудта, барилгын эмхинүүд ба шахтануудта, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудта, хүдөө ажахыда хүдэлдэг байна. Республикын техническэ мэргэжэл олгохо училищинуудта 80 ондоо мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд бэлдэгдэдэг юм.

Техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудай олошорхо тума Буряадай хүдэлмэришэн ангиин зэргэ улам олон болоно.

А. ВАСИЛЬЕВ.

ЭРХИМ ТОГООШОН

Анна Степановна Усольцева Түнхэнэй сельпогой столоводо ахалагша тогоошоноор хүдэлдэг юм. Арбан жэл хүдэлхэдөө, түсэбтэ даабарияа жэл бүри дүүргэдэг. Үнгэрэгшэ жэлэйшье түсэб үлүүлэн дүүргэгдэв.

Энэ столовын коллективые А. С. Усольцева ударидахал ёһоороо ударидадаг. Энэ жэлэй түрүүшын хахадай даабари 102 процент дүүргэгдээ һэн. Коллективтэ буфетчица Р. А. Алакова, кухниин хүдэлмэрилэгшэд А. Г. Дёмина ба С. Н. Попова гэгшэд хүдэлдэг.

Энэ столоводо орожо үзэһэн хүн заал һаа дахин ерэдэг. Тиимэ амтатай, шанартай эдеэтэй бшуу. Олохон хүн А. С. Усольцевада баяр хүргэдэг. Казаниин университедэй хүрьһэнэй экспедициин хүдэлмэрилэгшэд Г. С. Евстигнеев Н. А. Чернов хоёр нүхэр Усольцевада баяр хүргэхэдөө, хүдөө ябахадаа иимэ амтатай эдеэ эдижэ үзөөгүйбди гэжэ хэлэнэ.

Б. БИРБАЕВ.
Түнхэнэй аймаг.

Югославиин Социалис Федеративна Республикын ниислэл хотодо жэл ерэхэ бүри шэнэ шэнэ барилганууд бодхоогдсно. Сава мүрэнэй зүүн бэедэ һаяхан шэнэ микрорайон бии болоо. Эндэхи районой гэрнүүд үдэрэй ямаршье сагта наранай ородог байхаар баригданхай.

Зураг дээрэ: микрорайоной шэнэ гэрнүүд.

ТАНЮГ—ТАСС-ай фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА
телефон-телеграф-радио

НЬЮ-ЙОРК

НЬЮ-ЙОРКДО БОЛОҺОН УУЛЗАЛГАНУУД

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко ФРГ-гэй канцлер В. Брандттай сентябриин 26-да уулзажа хөөрэлдэбэ. Германиин Федеративна Республикын ООН-ой гэшүүнээр абтаһаниинь дашарамдуулан, энэ уулзалгын үедэ А. А. Громыко В. Брандтые амаршалһан байгаа.

Энэ үдэр А. А. Громыко ООН-ой Генеральна секретарь К. Вальдхаймтай уулзаба. СССР-һээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Я. А. Малик уулзалгада хабаадаа.

А. А. Громыко Японой гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Охиратай сентябриин 26-да уулзаба. Хоёр талые һонирхуулһан зарим асуудалнууд, тэдэнэй дунда Японой премьер-министр К. Танакын албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэхэеэ байһан тухай асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэлэгдэһэн байгаа.

А. А. Громыко Нидерландын гадаадын хэрэгүүдэй министр Ван дер Стултай энэ үдэр уулзаа. Европодохи аюулгүй байдал ба ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXVIII сессиин хүдэлмэри тухай хэдэ хэдэн асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэлэгдэһэн байна.

ВАРШАВА

Һургуулинуудта хубилалтануудые хэхэ программын проект

ТАСС

ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой, ПНР-эй правительствын Президиумэй хамтын суглаан болоожо, һургуулинуудта хубилалтануудые хэхэ программын проектые, олигата дунда һуралсал удаа дараалан нэбтэрүүлхэ хэрэгые зүбшэлһэн байна.

Хүмүүжүүлгын нэгэ адли систем бии болгохо шухала гэжэ суглаан дээрэ тэмдэглэгдээ, — гээд ПАП агентство мэдээсэнэ. Ургажа ябаа залуу үетэнэй зан заншал бүрилдүүлэн хүмүүжүүлгэдэ гэр бүлэ, ажалшадай коллектив ехэ үүргэтэй.

Бүгэдэ арадай һайндэртэ — Польшын сэрэгүүдэй 30 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй ябаса тухай асуудалые ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро, ПНР-эй правительствын Президиум зүбшэлбэ.

ХАНОЙ

РЮЗ-эй ВРП-гэй МИД-эй мэдүүлгэ

ТАСС

Чилитэй дипломатическа харилсаагаа таһалхые Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительство шиидхээ. Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын коммюнике дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: «Сэрэгэй урбалта хэгдэжэ, президент Сальвадор Альендиин хуулита правительствые унагаагаад байһан хэсүү шанга байдалда Чилидэхи посольствынгоо ажал ябуулга болюулжа, энэ оронһоо дипломатическа бүхы хүдэлмэрилэгшэдөө асархые Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительство шиидхэбэ».

НЬЮ-ЙОРК

ЧИЛИ: Урбагшадай хашалта харшалалта

ТАСС

Чилиһээ ороһон мэдээсэлнүүдэй ёһоор, сэрэгэй хунта патриодуудые хашана харшална. Арадай нэгэдэлэй правительствын тала баригшадые мүрдэн барижа хаана. Бадарэлгэдэ ороһон хүнүүдэй спискогүүдые, дүрэ зурагуудые тунхаглана. С. Альендиин правительствада ородог байһан коммунис, социалис ба бусад партинуудай хүтэлбэрилэгшэд, парламентаринар эдэнэй дунда бии.

ТОКИО

Арад зониие мүлжэнэ

ТАСС

Японой парламентын 71-дэхи тусхай сесси сентябриин 27-до хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

Тэрэ орёо шанга тэмсэлдэ болоһон байна. Арадай ажабайдал һайжаруулха асуудалаар правительствада ородоггүй партинуудай ба засаг баридаг либеральна-демократическа партинуудай түлөөлэгшэдэй хоорондо илангаяа шанга тэмсэл болобо. 1973 оной бюджедэй, үндэһөөр, сэрэгэй бюджедтэ ехэ мүнгэн һомологдоһон, гүрэнэй түмэр замаар ябалгын түлбэри дээшэлһэн байгаа.

НЬЮ-ЙОРК

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН СЕССИ

ТАСС

Ниитэ-политическэ хөөрэлдөөн сентябриин 26-да ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXVIII сессиин үдэрэй заседани дээрэ үргэлжэлүүлэгдэв.

ООН-ой һүүлшын съездһээ хойшо дэлхэй дээрэ ехэ хубилалтанууд боложо, түгшүүрил һуларуулһан, уласхоорондын харилсаа һайжаруулһан байна гэжэ Монголой Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Л. Ринчин заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ.

«Түгшүүрил һуларуулга үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ, Ази түбидэхи шахардуу байдалай һуларуулагдаа һаа, һайн байгаа» гэжэ тэрэ зааба. Дэлхэйн энэ райондо хамтаараа аюулгүй байдал хангаха гээшэ Азида бата бэхи эб найрамдал хангаха шухала алхам болоно гээд Монголой түлөөлэгшэ мэдүүлээ.

Буу зэбсэг хуряаха хэмжээнүүдые абаха тухай асуудалда тогтон хэлэхэдээ, Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын гэшүүн гүрэнүүдэй сэрэгэй бюджедүүдые 10 процентээр хороохо ба алмагдаһан мүнгэнэй зарим хубиинь хүгжэжэ байгаа оронуудта туһаламжа болгон хэрэглэхэ тухай асуудалые Генеральна Ассамблейн XXVIII сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулха тухай СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын дурадхалые Л. Ринчин халуунаар дэмжэбэ.

Уласхоорондын шахардуу байдалай һуларуулагдажа байһандань сэдьхэлээ ханажа байһанаа Шэнэ Зеландиин премьер-министр Н. Кирк мэдүүлээ.

Зарим оронуудай ядерна зэбсэг агаарта туршалга хэжэ үргэлжэлүүлжэ байһыень Шэнэ Зеланди эрид буруушааба гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Дээдэ-Вольтын гадаадын хэрэгүүдэй министр Ж Комбо заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, колониализмда, расизмда эсэргүү тэмсэлэй асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулһан байна.

ЭЛИ ТОДО ХАРАА БОДОЛ

Ташкентдэ болоһон баярай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые уласхоорондын хэрэгүүдтэ КПСС-эй, Совет гүрэнэй ленинскэ хараа шэглэлые эли бодоор бэелүүлгэ гэжэ дэлхэйн олонинтэ тоолоно.

СОФИ. Болгариин ниислэл хотодо нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ тухай дэлхэйн үргэн олониитын хэлсэжэ дүүрээдүй байтарнь, Ташкентдэ болоһон баярай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэлэһэн үгэ бүхы гүрэнүүдэй арадуудай анхарал татаба, һонирхол үүсхэбэ. Мүнөөнэй уласхоорондын оршон байдалдахи ехэ хубилалтанууд тухайда нүхэр Л. И. Брежнев онсоор тогтожо хэлэһэн байна.

Уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулхын тула Советскэ Союз ба бүхы социалис гүрэнүүд ехэ оролдолго гаргана гээд Л. И. Брежневэй тэмдэглэһэн үгэнүүдые дэлхэйн арадууд хүндэтэйгөөр угтаба.

БЕРЛИН. «Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай, нэн түрүүн, СССР-эй эсэшэ сусашагүй, бүтэмжэтэй һайн хүсэлэл оролдолгонуудай ашаар бүхы түбинүүдэй арадуудай аша туһада, ерээдүймнай үетэнэй аша туһада бата бэхи эб найрамдал хангагдаха үндэһэ һуури табигдажа байна» гэжэ Берлиндэхи «Дер Морген» газетэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ тухай түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэнэ.

БУДАПЕШТ. Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн гүнзэгы удхатай үгые дуулахадаа, дэлхэйн олониитэ урмашан баясаба. Эгээл гол шухала асуудалнуудаар Совет ороной ямар хараа бодолтой байһаниинь, эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ, хархис хүсэнүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэ ямар алхам байһаниинь энэ үгэ дотор элеэр харагдана гээд Венгриин «Мадьяр хирлап» газетэ бэшэнэ.

Совет эб найрамдалта ажал ябуулга бүхы арадуудай аша туһада харюусана гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ.

ВАРШАВА. «Дунда Азиин совет республикануудаар ябаха үедөө Л. И. Брежневэй энэ түбиин асуудалнуудые хараада абажа, шахардуу байдал һуларуулха тухай асуудал гүнзэгыгөөр шэнжэлдэгынь заншал болонхой», — гэжэ «Слово Повшехне» газетэ түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэһэн байна. Эб найрамдал хубаагдашагүй, тиин Америкэтэй, Баруун Европотой, Японтой харилсаагаа үргэдхэн бэхижүүлжэ, Советскэ Союз эб найрамдал хангахын түлөө ехэ оролдолго гаргана гэжэ тэрэ Ташкентдэ болоһон баярай суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй ээрхэг түримхэй хараа бодолтой байгаашье һаань, СССР гүрэнүүд хоорондын харилсаагаа һайжаруулхын тула залан сэхээр оролдоно гээд КПСС-эй хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглэһэн байна.

ПРАГА. «Дэлхэй дээрэхи политическэ оршон байдал һайжаруулгада эсэргүү политика бэелүүлдэг оронууд үшөөл бии байһаар. Уласхоорондын харилсаандахи бүхы һайн хубилалтануудые нюуса нөөсэгүйгөөр буруушаажа байһан КНР тухай эндэ түрүүн хэлэжэ болоно. Энэнь һайн юумэндэ хүргэхэгүй, арадуудые һанаата болгоһон аюулта хараа шэглэл болоно. Эгээл тиимэһээ Ташкентдэ болоһон баярай суглаан дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ соохи Хитадта хабаатай баримтанууд бүхы дэлхэйн хүнүүдэй анхарал татаа», — гэжэ «Руде право» газетэ бэшэнэ.

УЛААН-БААТАР. «Эб найрамдал бэхижүүлхын тула КПСС-эй ба Совет правительствын бүтэмжэтэй һайн алхамууд уласхоорондын оршон байдал нилээд һайжаруулаа. Амгалан ёһоор зэргэ оршолгын гол ёһонуудай ленинскэ политика бэелүүлгэ уласхоорондын шахардуу байдал саашадань һуларуулха, бата бэхи эб найрамдал хангаха, арадуудай аюулгүй байдал бэхижүүлхэ арга олгоно», — гэжэ МНРП-гэй ЦК-гай орган — «Үнэн» газетэ бэшэнэ.

ДЕЛИ. Ташкентдэ болоһон баярай суглаан дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгын гадаадын политическэ бүлэгынь «эб найрамдалай ба хани барисаанай деклараци» болоно гэжэ «Джан юг» газетэ сэгнэнэ. Совет гүрэнэй түрүүшын үдэрһөө хойшо бэелүүлдэг гадаадын политикын түүхын хуудаһан бүхэн амгалан тайбанаар, харилсаа холбоотойгоор ажаһууха гэһэн хүсэлэл эрмэлзэлтэй байһанай гэршэ болоно гээд газетэ тэмдэглэнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ Совет гүрэн эб найрамдалта гадаадын политическэ хэдэн үүсхэлнүүдые гаргаа. Л. И. Брежневэй залан сэхэ хүсэлэл оролдолтын ашаар эдэ үүсхэлнүүд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна.

(ТАСС).

БОНН

Совет эрдэмтэдэ хайра шагнал

ТАСС

Дубнадахи ядерна шэнжэлгэнүүдэй уласхоорондын нэгэдэмэл институдай директор, академик Н. Н. Боголюбовые Баруун Германиин (ФРГ) физическэ бүлгэм Макс Планкын алтан медаляар шагнаба. Ядерна физикын һалбарида теоретическэ элитэ ехэ хүдэлмэри хэһэнэйнь түлөө медаль тэрээндэ барюулагдаа. Физическэ бүлгэмэй жэл бүри үнгэргэгдэдэг конгрессэй сентябриин 27-до Гамбургда болоходонь, академик Н. Н. Боголюбовта медаль барюулагдаһан байна.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- Аялга дуун ажабайдалhаа эхитэй.
- Түнхэнэй шүлэгшэ хүбүүн.
- Архи—ами наhанай дайсан.
- Аман зохёолой абдарhаа.

АЯЛГА ДУУН АЖАБАЙДАЛДАМНАЙ ТУҺАТАЙЛ!

АЯЛГА ДУУН гээшэ хүнэй ажабайдалда яhала удха шанартай гэжэ мэдэнэбди. Хаанашье ажаллажа ябахадаа, сэнгэжэ, амаржа hууходаа, аялга дуунтай, ирагуу хүгжэмтэй ханилнабди. Манай аха үетэн, эсэгэнэр, аханар Октябриин революциин, граждан. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу дайнай дулэн соогуур ябажа, байлдаан, тулалдаанда ороходоо, hүртэ дуунай аялга татан урагшаа дабшадаг байгаа. Совет дуун хадаа түрүүшын космонавттай суг замбуулинда гаража, тэндэ зэдэлээ ха юм.

Дэлхэйн арадуудай агуу багша В. И. Ленин, Коммунис парти, Эхэ орон тухай дуунууд манайда олон. Тинхэдэ манай композиторнууд, поэдүүд өөhэдынгөө зохёоhон дуунууд соо совет арадай баатарлиг ажал, энхэ тэнюун байдал, коммунизм байгуулжа байгаа хүнүүдые магтана.

Буряад ороноймнай хүн зоной дууладдаг дуунууд ехэ олон. Жэшээлхэдэ, патриотическа темэдэ бэшэгдэhэн «Ленин тухай дуун», «Алтан наранай туяа», «Ленинэй ашаар» гэhэн болон бусад дуунуудые эндэ дурдажа болоно.

1930-аад онуудта ород композиторнууд П. Берлинский, Н. Тихонов, В. Морошкин болон бусадай бэшэhэн дуунуудые мүнөөшье болотор хүн зон дууладаhаар. Тиихэдэ үшөө залуу композиторнууд Д. Аюшеев, Ж. Батуев, Г. Дадуев, Б. Ямпилов гэгшэдэй зохёоhон дуунууд патриотическа темэдэ зорюулагдаа hэн. Жэшээлхэдэ, Ж. Батуевай «Ворошилов тухай дуун», Д. Аюшеевэй «Буркавдивизион тухай дуун», Б. Ямпиловай «Бурят-Монгол орон» тухай дуунуудые тиихэ үедэ залуушуул, эдир үетэн ехэл дууладдаг байhан. Мүн композитор Г. Дадуевай бэшэhэн «Буряад орон» гэжэ дуун республикын радиогоор мүнөөшье болотор ханхинаhаар.

Мүнөө манай композиторнуудай уран бэлиг, шадабари нилээд ургаа. Буряад оперо, балет, симфоническа поэмэ болон бусад хүгжэмтэ зохёолнууд бэшэгдэнэ. Тинхэдэ ирагуу гоё аялгатай дуунуудые бэшэдэг залуу композиторнууд манайда олон болоо. Жэшээлхэдэ, залуу композиторнууд Б. Цырендашиевай «Сэлэнгэ», «Түрүүшын дуран», Ч. Павловай «Адуушанай дуун», Ю. Ирдынеевэй «Трактористын дуун», С. Манжигеевэй «Дэлхэй минии альган дээрэ» гэhэн, мүн бусад олохон дуунуудые хүн зон, илангаяа залуушуул дууладаhаар.

Мүнөө үеын дуунууд тухай эндэ хөөрэлдэе. Олонхи дуунууд хүн зоноор hайшаагдан угтагдажа, ёhотойл арадай болошодог. Жэшээлхэдэ, Б. Ямпиловай «Сагаан далитай гулабхаа», «Эхэ Россида hайн даа» гэжэ дуунуудые булта дуулалдана. Иимэ дуунууд hүүлэй үедэ яhала олоор бэшэгдэнэ.

Буряад композиторнуудай олонхи аялга хүгжэм арадай аман зохёол дээрэhээ үндэhэлhэн байна. Энэнь тон hайшаалтай.

Буряад дуун хүгжөө. Энээндэ арсалтагүй. Зүгөөр эндэ нэгэ хэды тэмдэглэл хэхээр гэжэ hанагдана. Олонхи композиторнууд нигэжэ гомдоно: «Дуунуудай үгэнүүд тон үсөөнөөр бэшэгдэнэ. Поэдүүд дуунай үгэ шүлэг хоёрой хоорондохи илгаае гэхэ юм гү, али дуунай үгын онсо шэнжэнүүдые мэдэнэгүй. Тинмэhээ гүйхэн удхатай үгэнүүд дээрэ бэшэгдэhэн дуунууд «ута наhа наhалнагүй».

Композиторнуудай иигэжэ хэлэхэнь зүб. Совет мэдээжэ поэт Михаил Исаковский ямар олон дуунай үгэнүүдые бэшээ гээшэб! Теэд энэ мэдээжэ шүлэгшэн имагтал дуунай үгэ бэшэхэ гэжэ оролдодоггүй миил шүлэг зохёодог байhан. Тэрэ шүлэгэйнь үгэнүүд алишье талаараа хүгжэмдэ таарахаар, онсо түхэл маягтай байдаг.

Дуунай үгэ тухай хөөрэлдөөн композиторнуудай суглаан бүхэн дээрэ болодог. Теэд композитор поэт хоёрой хамтаран хүдэлжэ, дуу зохёожо байхань үшөөл хомор байна.

Хэршье уран гоё үгэ дээрэ бэшэгдэhэн дуун байгаашье hаа, хүгжэмэйнгөө талаар hула, муу hаа, хүн зоной дунда тарахагүй. Дуунай үгэ хүгжэм хоёр таарабал, ехэ hайн зохёол боложо, нэгэ мэдэн гэхэдэш, хүдөө нютагуудаар, хото, hууринуудаар ханхинаса зэдэлжэ байдаг.

Зарим поэдүүд бэлэн болоhон аялга (мелоди) дээрэ тааруулан дуунай үгэнүүдые бэшэдэг. Үгышье hаа, поэдэй бэшэhэн шүлэгэй үгэнүүд дээрэ хүгжэм зохёогдодог. Минии hанахада, алишье арга онолынь хамаагүй юм ааб даа. Зүгөөр поэт композитор хоёр суг хүдэлжэ, дуу зохёогоо гээшэ hаа, нэгэл ондоохон ааб даа. Уран шүлэгэй, хүгжэмэй образ, гоё hайхан сасуулга, ирагуу аялга алишье талаhаань гараха байна ха юм.

Хүгжэмэй асуудалаар энэ хэрэгые хаража үзэбэл, иимэ гэжэ hанагдана. Һүртэй дорюун аялгатай аад, удхаар hула дуунууд бэшэгдэнэ. Хэб соо сохиhон хирпиисэнүүд мэтэ, бэе бэеэ hажаашаhан эдэ бүтээлнүүд, хэнэйшье мэдэhээр, уран hайханай совет дээрэ абтаад лэ, саашадаа дуулагданшьегүй, хэблэгдэншьегүй, тооhондо дарагдан хосордог.

Үнгэрэгшэ хабар болоhон Буряадай композиторнуудай холбооной ойн баярай пленум дээрэ үгэ хэлэгшэдэй нэгэн иигэжэ тэмдэглээ hэн: «Зарим дуунуудые шагнажа байхада ехэ hонин. Хэнэйшье бэшэhэн дуун юм ааб даа гэжэ ойлгожо ядахаш».

Үнэн дээрээ эдэ үгэнүүд тон зүбөөр хэлэгдээ. Заримдаа манай композиторнуудай дуунууд инкубаторhаа гараhан дальбараанууд мэтэ бэе бэедээ адлинууд болошодог бэшэ гү?

Һайнаар зохёогдоhон, олондо hайшаагдаhан дуунууд бии. Жэшээлхэдэ, агуу багша В. И. Лениндэ зорюулагдаhан хэдэн дуу харая.

Композитор Б. Цырендашиевай зохёоhон «Ленин тухай дууе» шагнахада, сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмэ уянгата хүгжэм зэдэлнэ. Тиихэдэ Ж. Батуевай бэшэhэн «Ленин баатараа магтанабди» гэжэ дуунай аялга hүртэй дорюун. Урданай үльгэршэ үбгэнэй хоолой эндэ гансата hанагдаадхиха юм.

Һайнаар бэшэгдэhэн, хүнэй сэдьхэл зүрхэндэ хадуугдама дуунууд яhала бии.

Хэды тиибэшье hаа, патриотическа, граждан темэнүүдтэ зорюулагдаhан дуунууд манайда үсөөн байна. Зохёогдоhон дуунуудые шэлэн абаха хэрэгтэ тон анхаралтайгаар хандаха шухала. Юуб гэхэдэ, hула, удхагүй үгэнүүд дээрэ бэшэгдэhэн, модохир аялгатай дуунуудhаа бүридхэгдэhэн согсолборинууд магазинай таг дээрэ тооhондо дарагдажа хэбтэнэ.

Дууе шэлэн абаха гээшэмнай харюусалгатай хэрэг. Композитор В. Соловьев-Седойн бэшэhэн «Вечер на рейде» гэжэ дуун композиторнуудай холбоондо зүбшэн хэлсэгдэхэдээ, ахирхан зохёол гэжэ тоологдоо hэн. Теэд хэды долоо хоноод байхада, энэ дууе бүхы оромнай дуулажа эхилээ.

Дуунуудай конкурс олоор эмхидхээ hаа, hайн гэжэ hанагдана. Тиигээд hүүлэй үедэ буряад композиторнуудай дуунуудай суглуулбари номой хэблэлээр тон үсөөн гаргагдана.

Ирагуу хүгжэмтэй, удха түгэлдэр, уран гоё үгэтэй дуун арад зоной дунда түргэнөөр тарадаг. Тэрэнэй далинь дэбисэтэй.

Ажабайдалдамнай туhалха аялга дуунууд олоор зохёогдог лэ!

О. КУНИЦЫН,
хүгжэм шэнжэлэгшэ.

Жорж ЮБУХАЕВ

ТАНИЛСАГТЫ: ШЭНЭ НЭРЭ

Залуу шүлэгшэ Жорж Юбухаев Түнхэнэй аймагай То... ро нютагта ажаhуудаг. Тэндэ арбадахи класс дүүргэ... 1969 ондо сэрэгэй албанда ошоhон байна.

Һургуулида hуража, сэрэгтэшье байхадаа, уран шүл... гүүдые зохёожо, үзэсхэлэнтэ гоё Түнхэн дайдаяа дом... лон магтагша бэлэй.

Сэрэгэй албанhaa ерээд, Ленинэй нэрэмжэтэ колхо... малшанаар, барилгашанаар хүдэлжэ, ажалай дүй дурш... тэй болоо. Шүлэгүүдынь имагтал ажабайдалhаа эшэ... дэhэтэй, тиимэhээ уянгата ирагуу мүрнүүд олоор ... ралдана.

Уншагшадай hонорто Ж. Юбухаевай хэды шүлэгүүд... табинабди.

Эхин

Харгы замайнгаа олон
hалаае
Зүблэн барнхаар
шадалтай болооб.
Хабарай наранай элшэтэ
дулаае
Дуулан угтаха шүлэгтэн
болооб.
Урнхан басаганай дууень
шагнаад,
Уяран шэшэрхэ ушаршье
байгаа.
Ойдо гаража эсэтэрээ
агнаад,
Олзотой бусахын шунал
таняаб.

Нютагни

Саян уулын оройнуудаар
Сагаан үүлэн тамарна.
Аглаг ногоон добонуудаар
Адууhа мал атарлана.
Эрхүү мүрэнэйм
шааяан—
Энхэ солгёон дуун лэ.
Эршэтэ долгидойнь
хааяан—
Энхэ жаргалайм
сууряан лэ.
Эрхим сэбэр басагадаар
Элбэг юм түрэл
дайдамни.
Бухэриг шамбай
хүбүүдээр
Баян юм хадата
Түнхэмни.
Зүлгэ ногоото талаяа
Зүүдэн соогоош харанам
даа.
Хангай уужам Түнхэнөө
Хаанаш ябахадаа
дурсанам даа.

Хабарай зүүдэн

Хүхэ торгон манан
тараад,
Хүбшэ тайгаарнн тамаран
дэгдэбэ.
Хабарай наран дэлхэйе
шара...
Хүүхэн талыем ажаг...
эмни...
Хабарай наранhaa тал...
сэнгэ...
Халюуран ногоороо
найман зүгөө...
Халуун оронhoo шубу...
ерэ...
Хабарлан айлшалба
минии нютага...
Гол горходынь hэрии...
шарь...
Наранай элшэдэ
мүнгэжөө долгёо...
Сэлгеэ дайдаяа зүүд...
хара...
Бэшэбэб нютагаа магта...
шүлэгөөр...

Ёгто шүлэг — Г. ДАШАБЫЛОВ

„АРХИҺАА ГАРГУУЛҺАН АНГААДАЙ“

Аба эжын гансахан
Ангаадай хүбүүн
Арай багаhаа хойшо
Аляа эрхэ болошонхой.

Айлшан ороод ерэбэ гү,
Архидаан, найр болобо
гү —
Ангаадай хүбүүн
Адлил столдо
hуулданхай.

Шордогор тэршээ хүбүүе
Шоо үзөөшье hаа, хүнүүд
Аба эжынь hэшхэлдэ
Абяа аниргүй ябашхай.

«Ургажа ехэ болоходоо,
Ухаа ороно ёаб даа.
Хүнhөө юугээрш
дутахагүй
Хүбүүн гэгдэхэ,—гэжэ

Эхэ эсэгэ хоёрынь
Эрхэлүүлнэ
Ангаадайгаа.
Бухы эриhэн юумыень
Бүтүүхэн олоод үгэнэ.

Аашалжа зоргоороо
hураhан
Ангаадай нэтэрнэ.
Хори hайса гарабашье,
Хушуугаа ута болгоно.

Хэды олон велосипед,
Хэды олон мотоцикл
Эрхэ ганса Ангаадай
Эмдээд хаяа гээшэб!

Дээдэ hургуулида орохо
гээд,
Дэмы дэмы хэлээ.
Хоёр-гурбан жэлдэ
Хото городоор тэнээ.

Конкурс шанга байна
гээд.
Хооhон hула бусаа.
Үнеэнэй сэнтэй мүнгэ
Үреэд тэрэ бусаа.

Нютагтаа ерэhэн
Ангаадай
Нюунагүй — архидана.
Ажал хэхээ Ангаадай
Арсаад үни зугадана.

Хара архиин охин
Хайрахадаа абьяастай:
Хашаагай захада
үглөөнэй
Хабтайшанхай Ангаадай

Эхэ эсэгэнь сүхэржэ,
Эрхэ ганса хүбүүгээ
Эмшэлгын нэгэ газарта
Эльгээбэ ха түргэхэн.

Тэндэhээ бусаhан
Ангаадай
Тэсээгүйл удаан.
Архиншадай дунда
оро...
Ангайтараа энеэнэ.
«Сэржэм үргэхэ гэбэл...
Сэбэр харань дээрэ ю...
Амтатай хоол эдеэд.
Архидахада дээрэ юм»,
Гэжэ байгаад хөөрэн...
Гэнэн нүхэдөө этигүү...
Хатуу харые аягала...
Халта амталаад үзэн...
Тиимhээршье байтар
Тэсэбэри hалаа даа.
Аргалуулhан Ангаад...
Ангайhан ама руу
Охитой хара гоожобо,
Ошотой дүлөөр сорьёб...
Тархи толгой мэнэрүү...
Тагалсаг хүлыень
будэрүү...
Улаан зээрдэ Ангаа...
Уhан тулам болошо...
Хоршогоноhон гахай...
зэргэ...
Хорёогой хажууда
хэб...
Аба эжыдээ үгэhэн
Арюун тэрэ «тангари...
Архиhаа «гаргуулhан»
Анга...
Абаhаар лэ мартан...

БОДОЛТОЙ БООХОН ХҮБҮҮН

(Онтохон)

Дайша Дамбан хаан гэдэг урда сагта байhан юм, гэхэ. Энэ хаан болбол хүнэй газар уhые булимтаран абахые хүсэдэг байгаа. Тиигээд хүршэ hуудаг гүрэнүүдтэ сэрэгээр добтолдог, булиитардаг hэн ха. Сэрэг хэжэ ябатараа, Дайша Дамбан хаан Бадма-Доди хаанай хэрэмые сэрэгээрээ хүреэлбэ.

— Хэрбээ гурбан хоногой туршада хаан хотоёо үгөөгүй hаатнай, юумыетнай үнэлэн тоброг болгохобди, — гэжэ Дайша Дамбан хаан ганирба. Иимэ юумын болоод байхада, Бадма-Доди хаан энэ хэрэг хэлсэхын тула ноёд hайдаа суглуулжа, суглаа хэбэ. Энэ тохёолдоод байhан хэсүү тодхорhoo хайшан гэжэ гарахаа уhаяа, хотоёо аршалхабибди гэжэ хэлсэбэ, зүбшэлдэбэ.

Болзорто сагай hүүлшын үдэр болобо ха. Гэнтэ харан гэhэйнь, унага унаhан, хүүшан хахархай дэгэлтэй Бодолтой Боохон гэжэ алдартай багахан хүбүүн хүрэжэ ерээд, ноёд hайдые мэндэшэлжэ байба. Тиигээд:

— Дайша Дамбан хаанда намайе эльгээгты. Би дайсанай гарhaa хотоёо сүлөөлжэ үзэhүү, — гэжэ мэдүүлбэ ха. Ноёд hайд хүбүүе наадалан шангаар энеэлдэшэбэ. Бадма-Доди хаан Бодолтой Боохон хүбүүндэ хандажа:

—Тонил саашаа! Иимэ хэрэгтэ хабаадахаар бэшэш. Бага балшар байнаш. Яhаншни мэнгээрhэн!—гэжэ хараабa ха. Тиихэдэнь нэгэ үбгэн эбдүүсэн хаанда хэлэбэ:

— Хаан баабай! Уур хорон — усал, ухаан бодол — ушар гэдэг юм. Энэ хүбүүндэ бү сухалдагты. Хото шэбээемнай хамгаалжашье болохо аалам, яажа мэдэхэб. Энэ багахан хүбүүгээ Дайша Дамбан хаанда элшэн болгожо эльгээелши!

Ноёд hайдынь нилээн удаан арсалдаба, тулалдаба. Тиигээд hүүлдэнь Дайша Дамбан хаанда хүбүүгээ эльгээхэ болобо.

Хүбүүн ошохо болоходоо:

— Эгээл хүгшэн нэгэ тэмээ, эгээ ехэ hахалтай нэгэ ямаа намда үгэгты, — гэбэ. Ноёд гайхалдаад, эриhэн юумынь үгэбэл даа. Хүбүүн тэмээн дээрээ гаража мордоод, ямаагаа аргамжаар хойноо хүтэлөөд, дайсадтаа ошобо. Дайша Дамбан хаан:

—Бадма-Доди хаанай хаан түрэдэ эгээ үндэр наhатай үбгэн, эгээ ехэ hахалтай хүн олдоогүй юм гү? Али намайе тэрэ баhаба гү? — гэжэ сухалдаба, ганирба. Хүбүүн хаанай сухалhaa айнгүй, зохидоор хандажа хэлэбэ:

— Хэрбээ та, хаан, эгээл үндэр наhатай үбгэнтэй хөөрэлдэхөө хүсөө hаа, энэ тэмээнтэй хөөрэлдэгты. Ехэ hахалтатай хөөрэлдэхэ гээ hаа, энэ ямаантай хөөрэлдэхэдэтнай болохо.

Дайша Дамбан хаан хүбүүнэй оншотой сэсэн харюуда сохигдожо, гайхахын ехээр гайхаба. Тиигээд:

— Ши болбол зоригтой, сэсэн хүбүүн байнаш. Энээнэйш түлөө эриhэн юумыеш үтөөд. шинии хөөрөө шагнахаб, — гэжэ хүбүүндэ хандаба.

— Минии тэмээнэй арhанда хэды шэнээн газар багтанаб, тэды газар намда үгэгты, — гэжэ хүбүүн хэлэбэ ха. Дайша Дамбан хаан тэрэниие нь дуулахадаа миhэд гээд, гуйлтыеш дүүргэхэб гэжэ зүбшөөбэ. Хүбүүн хүгшэн тэмээгээ алаад, арhыень үбшэжэ абаба. Тэрэ арhaя нариханаар зүhэжэ, олон аргамжа болгобо. Аргамжануудаа холбожо залгаад, бүри ута болгобо. Тиигээд тэрээнээ сэрэгшэдэй моридой туруунай урдаханууp hунаажа, хотоёо тойруулан бүhэлбэ.

Дайша Дамбан хаан тиигэжэ байхыень харахадаа, үхибүүнэй халэндэ тороhоноо ойлгожо гашуудабашье, яахашье аргагүй, хэлэhэн үгэдөө эзэн болохо ёhотой тула эзэлхээ байhан хотоёо хүбүүндэ үгэжэ, сэрэгээ абаад бусаа.

Иигэжэ Бодолтой Боохон хүбүүн хариин хартанhaa түрэл хотоёо аршалаа юм, hэн ха гэхэ.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ.

«Бидэ Эхэ оронойнгоо үнэн сэхэ хүбүүд болохобди.»
П. БУРМАКИНАЙ фото.

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Дуhал дуhалтаяа нниилээ
hаа,
далайдал долгилжо
болохо.
Дуhал гансаардаа hаа,
дороо хатажа дууhашаха.
Хүн хүнтэй нүхэсөө hаа,
Хабсагайшье нүхэлжэ
болохо.
Хүн гансаардаа hаа,
Хүлөө алдажа болохо.
Алтан дэлхэй наранhaa
амидаралтай,
арад зон ажалhaa
амидаралтай.
Ажалаараа урда ороhон—
алтан хайрада хүртэхэ,
Амаараа урда ороhон —
амитанай хэлэндэ хүртэхэ.
Караhан үзэhэнөө хадууха
хэрэгтэй,
хазаhан мэрэhэнээ
жажалха хэрэгтэй.
Олон үгэдэ олзогүй,
ганса үтэдэ гарзагүй.
Алта ехэтын абари муу,
зөөри ехэтын зүүдэн муу.
Хомхой сэдьхэл хоротой,
Хойрог ажал хохидолтой.
Хүнэй юумэн хүсэтэй,
Хүнэй үри хүндэтэй.
Айлай юумэн
андаlдаатай,
айлай үри аргадууhатай.
Боршоглоhoop ябатар,
бухал болохо,
суглуулhaap ябатар,
сумаа дүүрэхэ.

ХОЁР ОЧКО НЭМЭГДЭБЭ

ФУТБОЛ

СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй городуудай футболистнуудай дунда ээлжээтэ—хорин зургаадахи уулзалга үнгэрэгдэбэ. Энэ наадан сентябриин 27-ной үдэр үнгэргэгдэжэ, манай «Сэлэнгын» футболистнуудта Шэтын СКА-гай команда ерээ.

Айлшаар ерэhэн Шэтын футболистнууд мүрысөөнэй таблицада hүүлшын hуури эзэлжэ ябана. Тиигээшье hаа, бусад командануудай дунда түрүү hуури эзэлжэ ябаhан командануудтай наадахадаа, яhала hайн добтолго, хамгаалга хэдэгээрээ мэдээжэ болонхой. Эдэнэр манайда айлшаар ерэхынгээ урда тээхи наада өөрынгөө стадион дээрэ «Амур» командагай үнгэрэхэдөө, айлшадаа 3:1 гэhэн тоотойгоор шүүжэрхихэдээ, нааданай таблицада түрүүлэд гэжэ ябаhан эдэнэрые «будэрүүлжэ», зогсоожорхиhон байгаа. Зүгөөр Шэтын футболистнууд Улаан-Үдын стадион дээрэ наадахадаа, «Сэлэнгын» футболистнуудые хододоо шүүжэрхидэг байhан. Харин гэртээ наадахадаа хаа ганса манайхинда шүүгдэдэг бэлэй. Байгша ондо эдэнэр өөрынгөө стадион дээрэ наадахадаа, «Сэлэнгэ» командын футболистнуудта 1:2 гэhэн тоотойгоор шүүгдээ hэн. Харюугай наадан хэр зэргэ үнгэржэ, энэ уулзалгадаа хэниинь шүүжэ гарабаб?

Нааданай түрүүшын хахадта айлшадай футболистнууд илангаяа шуран бэрхээр наадажа, талмайн хоёр талаар hайн добтолго эмхидхэнэ. Тиигэбэшье, ворота руугаа түрүүшын бүмбэгэ алдаха баатай болоо. Энэнь нааданай эхилhээр 12-дохи минутын ябажа байхада тохёолдоо. Талмайн баруун захаар добтолжо ороhон Юрий Калашников бүмбэгээ айлшадай ворота тээшэ үгэжэрхихэдэнь, «Сэлэнгын» футболистнууд Самсонов, Изюмцев, Михновтон гэнтэ тэндэ бии боложо, айлшадай нэгэ хамгаалагшань бүмбэгээ гэдэргэнь сохиходоо өөдэнь гаргажа, алдуу хээ. Бүмбэгын урдаhaa hүрэhэн Юрий Самсонов тэрэхээ гоёхоноор оруулба.

Амжалтаараа дашуурhан «Сэлэнгэ» командын футболистнууд талмайн алишье талаар добтолжо мэдэбэ. Хоёр командын футболистнууд алиниинь алин гэшэгүй добтолго, хамгаалга хэжэ байгаад, бүмбэгын хойноhoo талмай дээгүүр иишэ, тиишээ хурдан солбоноор дабшана. Илангаяа манай футболистнууд Анатолий, Валерий Михновтон, Юрий Калашников болон бусад шанга добтолго хэжэ орлоно. Манай футболистнуудай энэ добтолгоhoo айлшадай хамгаалагшад мэгдэжэ, алдуунуудые хэнэ. Нэгэ тиимэ добтолгын болоходо, бүмбэгэ абаhан Анатолий Михнов эршэтэйхэнээр тэрэнээ сохижо, үшөө нэгэ бүмбэгэ айлшадай вратариин тээ дээхэнүүр ворота руунь орошоо.

Нааданай хоёрдохи хахадта айлшад дахинаа hайн добтолго хэжэ оробо. Нааданай эхилhээр арбан долоодохи минутын ябажа байхада, бүмбэгэ абаhан айлшадай добтологшо Александр Байковский манай хамгаалагша Василий Коробкиной урдаhaa харайжа ерэбэл даа. Тэбдэhэн, яараhан Коробкин бүмбэгөө буруу тээшэнь — ворота руугаа сохижорхёо. Наадан 2:1 гэhэн тоогоор дүүрээ. Тиигэжэ «Сэлэнгэ» команда 28 очкотой болобо.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ...

КПСС-эй обком, Бу... дай АССР-эй Верховн... ведэй Президиум ба М... стрнүүдэй Совет КПС... Сэлэнгын райкомой ... дэхи секретарь В. Б. ... заровай хайрата хан... хэр

Вера Малановна
БАЗАРОВАГАЙ

сагhаа урид наhа бар... ушарhaa гэртэхи... түрэлхидтэнь гүнзэ... налалаа мэдүүлнэ.

КПСС-эй Сэлэнгын ... ком ба аймагай а... дай депутадуудай С... дэй гүйсэдком КП... райкомой нэгэдэхи с... тарь В. Б. База... хайрата хани нүхэр

Вера Малановн...
БАЗАРОВАГАЙ

сагhаа урид наhа ба... ушарhaa гэр бүл... тэнь, түрэлхидтэнь ... гы шаналалаа мэдүү...

КПСС-эй Барг... райком ба аймага... шадай депутадууда... ведэй гүйсэдком К... эй Сэлэнгын рай... нэгэдэхи секретарь... Базаровай хайрата... нүхэр

Вера Маланов...
БАЗАРОВАГАЙ

сагhаа урид наhа ба... ушарhaa гэртэх... түрэлхидтэнь гүнз... налалаа мэдүүлнэ.

Манай адрес, теле...

г. Улан-Удэ, ул. ...на 35. Телефоны: ...ра — 54-54, приё... 54.93, зам. редак... — 68-08, зам. редак... 62.62, отв. секре... 50.52, секретариат- отделы: партийной ... 60.91, сельского хо... — 64.36, 63.86, про... и агитации — 56-2... мышленности и стр... ства — 61-35, со... строительства и ... 69-58, культуры и ... 60-21, писем и ра... ров — 67-81, инфо... 34.05, общественн... ная — 56-62, маши... ро — 57.63, фото... рия — 33-61.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

13.30 — Үхибүүдтэ куклануудай зүжэг харуулагдаха. 14.30 — Үхибүүдтэ — «Арбан хоёр hара» гэhэн мультфильм.

«Орбита» харуулна:

15.30—Баскетболоор эрэшүүлэй дунда Европын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. СССР-эй. Чехословакиин суглуулагдамал командануудай наадан, Испаниhaa дамжуулга, (Сурапзан бэшэлгэ). 16.10 — **Үнгэтэ телевидени.** «Противоречивая Америка». 1-дэхи дамжуулга. Авторынь В. Зорин. 16.40 — Л. Толстой. «Детство, отрочество, юность» — телевизионно зүжэг. 1-дэхи, 2-дохи хэhэг. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Хүгжэмтэ киоск».

Улаан-Үдэ харуулна:

20.00 — Үхибүүдтэ мультфильмүүд харуулагдаха. 20.40 «Ая ганга» — уран hайханай хүгжэмтэ суббодын программа.

«Орбита» харуулна:

21.30—**Үнгэтэ телевидени** «Артлото». 23.00 — **Үнгэтэ телевидени.** Футболоор СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. «Торпедо» (Москва) — «Арарат» (Ереван).

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

16.00—Дамжуулгын программа. 16.05 — «Трава желания» — куклануудай зүжэг үхибүүдтэ харуулагдаха (1-дэхи хэhэг). 16.40 — Һурагшадта — «Всадники» — телевизионно уран hайханай фильм. (1-дэхи сери). 17.45 — Концерт. 18.15 — «Бозсуйское ожерелье» ба «Чиркей — на все времена» — телеочеркнууд.

«БУРЯАД ҮНЭН» 1973 оной сентябриин 29. 4-дэхи хуудаhан. Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-03645. Заказ №...